

ҮНДЭСНИЙ
СТАТИСТИКИЙН
ХОРОО

БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙДАЛ

2023 IX

БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН
СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙДАЛ САРЫН ТАНИЛЦУУЛГА

2023
9 сар

Улаанбаатар хот
2023 он

ҮНДЭСНИЙ
СТАТИСТИКИЙН
ХОРОО

СТАТИСТИКИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН НЭГДСЭН САН

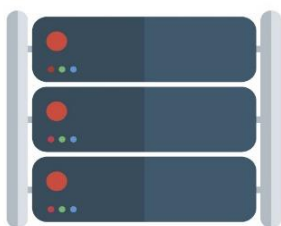
Хайх ...

СТАТИСТИКИЙН мэдээллээ аваарай

Data lab

тооллого судалгааны
микро мэдээллийн сан

Social network

/StatisticMGL

Лавлах утас

1900-1212

Цахим шуудан

information@nso.mn

I. Саруудыг ром тоогоор тэмдэглэв.

- Сар: I, II, III, IV, V, VI, VII ... г.м
- Улирал: I-III, IV-VI, VII-IX, X-XII
- Өссөн дүн: I-IV, I-XI ... г.м (Тухайн сарыг оруулсан жилийн эхнээс өсөн нэмэгдсэн дүнг харуулав).

II. Дараах тэмдэглэгээг ашиглав.

- гүйцэтгэл байхгүй
- * урьдчилсан гүйцэтгэл
- ** дахин

III. Орон дэвшүүлэлтээс хамаарч зарим үзүүлэлтийн нийлбэр нь дүнтэйгээ, бүтцийг хувиар илэрхийлэхэд 100 хувиас бага зэрэг зөрүүтэй байж болно.

IV. Хэмжих нэгжийн

тэмдэглэгээ	мянга=1000
сая	=10 ⁶
тэрбум	=10 ⁹
их наяд	=10 ¹²
мян	мянга
%	хувь
мм	миллиметр
см	сантиметр
дм	дециметр
м	метр
км	километр
м ²	метр квадрат
дм ²	дециметр квадрат
км ²	километр квадрат
м ³	метр куб
га	гектар
мл	миллилитр
л	литр
г	грамм
кг	килограмм
цн	центнер
т	тонн
Вт	ватт
кВт.ц	киловатт цаг
кал	калори
ккал	килокалори
Гкал	гигакалори(=10 ⁹ калори)
с	секунд
мин	минут
мг/м ³	микрограмм метр куб
м/с	метр секунд
ш	ширхэг
х.д.х	хэвлэлийн даралтат хуудас

ГАРЧИГ

	Хуудасны дугаар
ДҮҮРГИЙН ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ	6
НИЙСЛЭЛИЙН ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ	7
ХҮН АМЫН АЖИЛ ЭРХЛЭЛТ	8
НИЙГМИЙН ДААТГАЛ, ХАЛАМЖ	11
ЭРҮҮЛ МЭНД	15
АМЬДАРЧ БУЙ ОРЧИН	19
ГЭМТ ХЭРЭГ	20
ДҮҮРГИЙН ТӨСӨВ	25
ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНЭ	30
АЖ ҮЙЛДВЭР	35
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ	41
ГАЗАР ТАРИАЛАН	43

ХҮСНЭГТ 1. ДҮҮРГИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ, жил бүрийн IX сард

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2020	2021	2022	2023
Суурин хүн ам	мянган хүн	*361.5 ^{↑5.2}	367.7 ^{↑1.7}	383.9 ^{↑4.4}	408.8 ^{↑6.5}
Нийт өрхийн тоо	мянган өрх	*104.7 ^{↑9.0}	105.8 ^{↑1.05}	104.9 ^{↓0.8}	113.2 ^{↑7.9}
Шинээр төрсөн хүүхэд	тоо	5 911 ^{↑0.2}	5 776 ^{↓2.3}	5 520 ^{↓4.4}	5 502 ^{↓0.3}
Халдварт өвчнөөр өвчилсөн хүн	тоо	2 559 ^{↓44.2}	46 181 ^{↑1705}	41 139 ^{↓10.9}	4 522 ^{↓89}
Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг	тоо	3 324 ^{↓18.8}	2 791 ^{↓16.0}	4 812 ^{↑72.4}	4 494 ^{↓6.6}
Хэрэглээний үнийн индексийн сарын өөрчлөлт	хувь	-0.3 ^{↓30}	0.4 ^{↑233}	-0.3 ^{↓25}	-0.1 ^{↓66.7}
Валютын зах зээлийн ханш	1 US\$=Tөгpөг	2 854 ^{↑6.8}	2 849 ^{↓0.2}	3 344 ^{↑17.4}	3 465 ^{↑3.6}
Дүүргийн төсвийн орлого	тэрбум төгрөг	106.8 ^{↑38.3}	123.6 ^{↑15.7}	107.2 ^{↓13.2}	151.5 ^{↑41.3}
Дүүргийн төсвийн зарлага	тэрбум төгрөг	96.3 ^{↑39.4}	99.3 ^{↓3.1}	59.9 ^{↓39.7}	94.5 ^{↓57.8}

Тайлбар: Өмнөх онтой харьцуулсан ^{↑, ↓} эерэг өөрчлөлтийн хувь;
^{↑, ↓} сөрөг өөрчлөлтийн хувь; = тогтвортой

ХҮСНЭГТ 2. НИЙСЛЭЛИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД, дүүргээр

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2022 I-IX			2023 I-IX		
		Хотын дундаж	Хамгийн өндөр	Хамгийн бага	Хотын дундаж	Хамгийн өндөр	Хамгийн бага
Хүн амын нягтрал /нэг кв км-т ногдох хүн/	Тоо	330	Баянгол 8 091 Чингэлтэй 1 711 Сүхбаатар 700	Налайх 56 Багануур 48 Багахангай 35	342	Баянгол 8 432 Чингэлтэй 1 625 Сүхбаатар 688	Налайх 58 Багануур 48 Багахангай 32
Нялхсын нас баралт /амьд төрсөн 1000 хүүхдэд/	Тоо*	12	Сонгинохайрхан 14 Налайх 11 Сүхбаатар 11	Хан-Уул 8 Багануур 8 Багахангай -	14	Налайх 16 Сүхбаатар 15 Сонгинохайрхан 13	Хан-Уул 7 Багануур 7 Багахангай -
10 000 хүн тутмаас халдварт өвчнөөр өвчлөгсөд	Тоо	1 165	Багахангай 2 486 Налайх 2 049 Хан-Уул 1 232	Сүхбаатар 905 Чингэлтэй 719 Сонгинохайрхан 621	90	Багануур 121 Баянзүрх 101 Хан-Уул 68	Налайх 51 Сонгинохайрхан 41 Багахангай 23
Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа зарлага=100	тоо	55	Сүхбаатар 85 Хан-Уул 83 Багануур 80	Налайх 61 Баянзүрх 57 Багахангай 20	102	Баянзүрх 177 Хан-Уул 131 Сүхбаатар 119	Чингэлтэй 99 Налайх 79 Багахангай 29
16-аас дээш насны 10 000 хүнд ногдох Гэмт хэрэг	тоо	198	Сүхбаатар 302 Баянгол 242 Чингэлтэй 216	Налайх 103 Багануур 86 Багахангай 54	159	Сүхбаатар 271 Баянгол 170 Чингэлтэй 166	Сонгинохайрхан 95 Багануур 62 Багахангай 51

Тайлбар: * - промилль ** - продицми

ХҮН АМЫН АЖИЛ ЭРХЛЭЛТ

2023 оны 9 дүгээр сард

БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙ ИРГЭДИЙН ТОО, ОНООР

Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн тоо, оноор

2022– IX 240 149

2023– IX 350 217

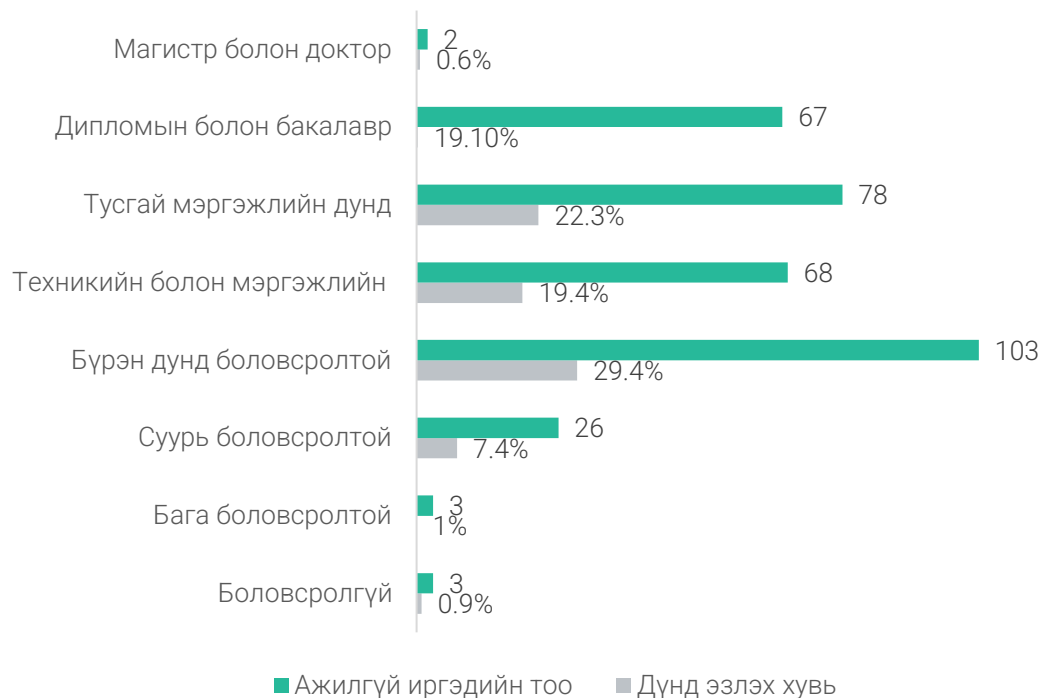

Бүртгэлтэй нийт ажилгүй иргэд

Үүнээс: Эмэгтэй ажилгүй иргэд

Бүртгэлтэй ажилгүй иргэд, боловсролын түвшинээр

ХҮН АМЫН АЖИЛ ЭРХЛЭЛТ

Дүүргийн хөдөлмөрийн хэлтэст бүртгэлтэй, ажил идэвхтэй хайж байгаа ажилгүй иргэдийн тоо 2023 оны 9 сард 350 бүртгэгдэж, өмнөх оны мөн үеэс 110 хүнээр (45.8 хувь) өссөн байна. Нийт ажилгүйчүүдийн 139 (62.0 хувь) нь эмэгтэйчүүд байна.

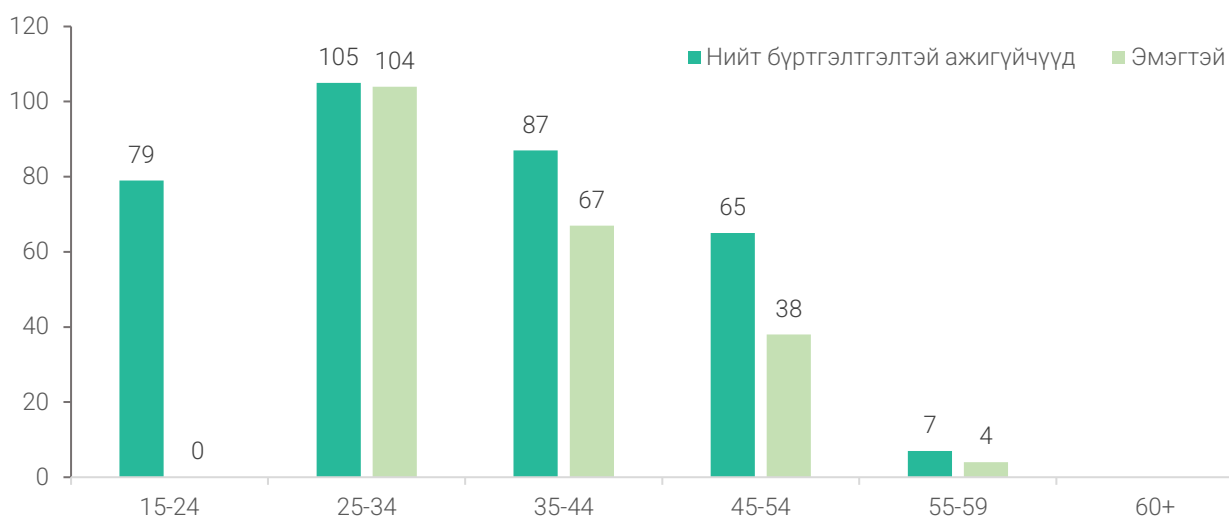
ХҮСНЭГТ 3. БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙЧҮҮД, боловсролын түвшнээр

Үзүүлэлт	Ажилгүйчүүдийн тоо			Дүнд эзлэх хувь		
	2021 IX	2022 IX	2023 IX	2021 IX	2022 IX	2023 IX
Ажилгүйчүүд, бүгд	323	240	350	100	100	100
Үүнээс: Магистр, доктор	-	1	2	-	0.4	0.6
Дипломын болон бакалавр	2	132	67	0.6	55.0	19.1
Тусгай мэргэжлийн дунд	-	-	78	-	-	22.3
Техникийн болон мэргэжлийн	-	-	68	-	-	19.4
Бүрэн дунд боловсролтой	285	107	103	88.2	44.6	29.4
Суурь боловсролтой	-	-	26	-	-	7.4
Бага боловсролтой	-	-	3	-	-	0.9
Боловсролгүй	36	-	3	11.1	-	0.9

Эх үүсвэр: Дүүргийн Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний хэлтсийн мэдээлэл

Хөдөлмөрийн хэлтэст 9 сард хөгжлийн бэрхшээлтэй 7 иргэн бүртгүүлсэн байна.

ЗУРАГ 1. БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙЧҮҮД, насны бүлэг, 2023 оны IX сар

Ойлголт, тодорхойлолт

Хөдөлмөр эрхлээгүй: Тухайн хугацаанд буюу сүүлийн 7 хоногт цалин хөлс, орлогоолох зорилгоор ямар нэгэн ажил хийгээгүй, ажиллагч гэдэг тодорхойлолтод хамаарахгүй байхыг;

Ажил хийхэд бэлэн: Тухайн хугацаанд буюу сүүлийн 7 хоногт эсвэл тухайн хугацаанаас хойш ирэх хоёр долоо хоногт ажил хийж эхлэхэд бэлэн байхыг;

Ажил хайж байгаа: Сүүлийн дөрвөн долоо хоногт цалин хөлс, орлого олох зорилгоор ямар нэгэн хэлбэрээр ажил хайсан эсвэл хувийн бизнес эхлүүлэх оролдлого хийсэн хүн юм. Ажил хайх гэдгийг ажилд зуучлах төрийн болон хувийн байгууллагад бүртгүүлэх, ажлын байрны талаар мэдээлэл авч ажил олгогчтой холбогдсон, ажлын зар, цахим хуудсаар ажил олгогчид хандах, нийтийн үйлчилгээний газруудын мэдээллийн самбар, хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлд зар тавих гэх мэт ажил олох оролдлого идэвхтэй хийхийг ойлгоно.

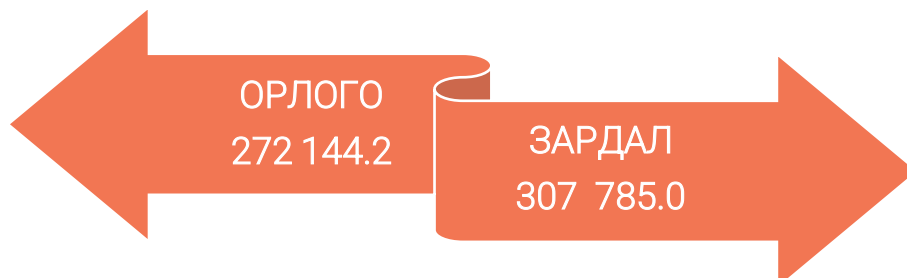

НИЙГМИЙН ДААТГАЛ

2023 оны 9 дүгээр сард, сая төгрөг

НИЙГМИЙН ДААТГАЛ

Нийгмийн даатгалын сангийн
орлого, зарлага, эхний 9 сард

Нийгмийн даатгалын сангийн нийт зарлага

*ҮОМШӨ-Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчин

НИЙГМИЙН ДААТГАЛ, ХАЛАМЖ

2023 оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр нийгмийн даатгалын сангийн орлого 272.1 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 61.6 тэрбум төгрөгөөр (29.3%) өссөн байна. Нийгмийн даатгалын сангийн орлогын 69.2 хувийг тэтгэврийн даатгалын сангийн, 16.9 хувийг эрүүл мэндийн даатгал, 7.3 хувийг тэтгэмжийн даатгал, 5.3 хувийг ҮОМШӨ-ний даатгал, 1.3 хувийг ажилгүйдлийн даатгалын сангийн орлого тус тус бүрдүүлсэн байна.

ХҮСНЭГТ 4. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛИЙН ОРЛОГО, тэрбум төгрөг

Үзүүлэлт	2022 IX	2023 IX	Зөрүү	Өсөлт, бууралт	Дүнд эзлэх хувь
Нийгмийн даатгалын сангийн дүн	210.5	272.1	61.6	29.3	100
Тэтгэврийн даатгалын сан	145.7	188.2	42.5	29.2	69.2
Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн сан	35.7	46.0	10.3	28.8	16.9
Тэтгэмжийн даатгалын сан	15.3	19.8	4.5	29.4	7.3
ҮОМШӨ-ний даатгалын сан	10.9	14.4	3.5	32.1	5.3
Ажилгүйдлийн даатгалын сан	2.9	3.7	0.8	27.6	1.3

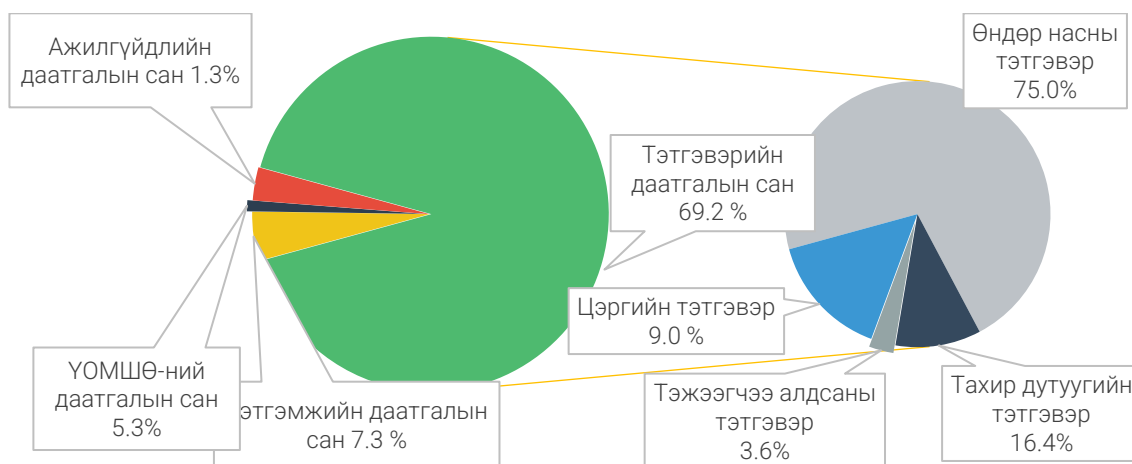
ХҮСНЭГТ 5. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ЗАРЛАГА, тэрбум төгрөг

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө 2023 IX	Гүйцэтгэл 2023 IX	Хэтрэлт (+) Хэмнэлт (-)
Нийгмийн даатгалын сангийн дүн	313.0	307.7	-5.3
Тэтгэврийн даатгалын сан	284.1	274.5	-9.6
Эрүүл мэндийн даатгалын сан	-	-	-
Тэтгэмжийн даатгалын сан	15.1	14.7	0.4
ҮОМШӨ-ний даатгалын сан	2.3	2.0	-0.3
Ажилгүйдлийн даатгалын сан	11.5	16.5	5.0

Эх үүсвэр: Дүүргийн Нийгмийн даатгалын хэлтсийн мэдээлэл

2023 оны 9 сард нийгмийн даатгалын сангийн зарлага 313.0 тэрбум төгрөг төлөвлөснөөс 5.3 тэрбум төгрөгөөр дутуу буюу 307.7 тэрбум төгрөг зарцуулсан байна.

ЗУРАГ 2. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, эзлэх хувь, төрлөөр

Нийгмийн халамж: 2023 оны 9 сард нийгмийн халамжийн сангийн нийт зарлагын 72.0 хувь нь хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид, 7.8 хувь нь халамжийн тэтгэвэрт, 3.5 хувь нь 0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмжид, 7.0 хувь нь асаргааны тэтгэмжид, 3.0 хувь нь амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмжид, 2.2 хувь нь ахмад настанд үзүүлэх тусламж, хөнгөлөлт, 0.5 хувь нь хүнс тэжээлийн хөтөлбөрт, 0.4 хувь нь жирэмсэн эхийн тэтгэмжид, 3.6 хувь нь бусад тэтгэмжид тус тус зарцуулагдсан байна.

ХҮСНЭГТ 6. НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ОРЛОГО, ЗАРЦУУЛАЛТ

Үзүүлэлт	Хүний тоо			Мөнгөн дүн, сая төгрөг		
	2021 IX	2022 IX	2023 IX	2021 IX	2022 IX	2023 IX
Халамжийн сангийн орлого	190 217	196 164	179 385	17 950.3	18 976.6	21 244.3
Зарлагын нийт дүн	190 217	196 164	179 385	17 950.3	18 976.6	21 244.3
Халамжийн тэтгэвэр	4 663	4 845	5 151	1 317.1	1 372.3	1 648.8
Асаргааны тэтгэмж	4 748	5 355	5 879	418.2	470.8	1 494.3
Амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмж	2 320	4 744	5 322	350.3	513.4	645.7
Онцгой тохиолдлын мөнгөн тэтгэмж	12	0	8	14.4	-	9.6
Жирэмсэн эхийн тэтгэмж	2 488	2 712	2 635	96.8	103.0	95.6
0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмж	16 722	15 815	15 368	825.5	771.8	744.9
Ихэр хүүхдийн тэтгэмж	4	4	7	8.0	8.0	14.0
3 ба түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, /эцэг/-ийн тэтгэмж	762	775	850	317.7	319.5	462.6
Эхийн алдар 1, 2 зэргийн одонтой эхэд олгох мөнгөн тэтгэмж	43	15	3	4.6	1.5	0.3
Насны хишиг	38	29	13	2.6	2.6	0.8
Алдар цолтой ахмадад үзүүлэх хөнгөлөлт, тусламж	36	89	97	7.4	16.2	26.2
Ахмад настанд үзүүлэх тусламж, хөнгөлөлт	831	634	3 097	109.6	100.4	470.5
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд үзүүлэх, тусламж, хөнгөлөлт	490	1 139	1 821	39.5	179.2	220.5
Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж	142 712	150 005	153 059	14 271.0	15 000.5	15 305.9
Хүнс тэжээлийн хөтөлбөр	14 348	10 003	8 761	167.7	117.5	104.7

Эх үүсвэр: Дүүргийн Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний хэлтсийн мэдээлэл

Ойлголт, тодорхойлолт:

Нийгмийн даатгал: Иргэн, төр, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас зохих журмын дагуу шимтгэл төлж, нийгмийн даатгалын санг бүрдүүлэн, даатгуулагч иргэн өндөр наслах, хөгжлийн бэрхшээлтэй буюу хөдөлмөрийн чадваргүй болох, өвчлөх, ажилгүй болох үед өөрт нь, тэрчлэн нас барахад түүний асрамжид байсан хүмүүст хууль тогтоомжид заасан тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр олгох зориулалттай нийгэм, эдийн засгийн арга хэмжээ юм.

Нийгмийн даатгалын сан: Ажил олгогч, даатгуулагчийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогоос тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр, үйлчилгээнд зарцуулах, нийгмийн даатгалын үйл ажиллагааны зардлыг нөхөх зорилгоор төлсөн шимтгэлийн орлого, бусад эх үүсвэрээс бүрдүүлсэн мөнгөн хөрөнгийг хэлнэ.

Даатгуулагч: Хууль болон гэрээний үндсэн дээр нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлж даатгуулсан, нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр авах эрх бүхий этгээдийг хэлнэ.

Тэтгэвэр: Даатгуулагчийг өндөр наслахад насан туршид нь, хөдөлмөрийн чадвараа алдсан бол хөдөлмөрийн чадвар нь сэргээгдэх хүртэл, эсхүл өндөр насны тэтгэвэр авах насанд хүртэл, нас барахад нь түүний асрамжид байсан гэр бүлийн хөдөлмөрийн чадваргүй гишүүнд нийгмийн даатгалын сангаас сар бүр олгох мөнгөн олговор юм.

Тэтгэмж: Хөдөлмөрийн чадвараа түр хугацаагаар алдах, жирэмсний, амаржсаны чөлөө эдлэх, ажилгүй болох тохиолдолд даатгуулагч өөрт нь, даатгуулагч нас барах тохиолдолд гэр бүлд нь хууль заасан болзол, нөхцөлийн дагуу нийгмийн даатгалын сангаас тодорхой хугацаанд буюу нэг удаа олгох мөнгөн олговор байна. Эрүүл мэндийн доройтолтой, гэр бүлийн халамж, асрамж дутагдалтай, бие даан эсхүл бусдын тусламжгүйгээр хэвийн амьдрах боломжгүй, өвөрмөц хэрэгцээ бүхий иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэнд наад захын хэрэгцээг нь хангах зорилгоор улсаас тэтгэвэр, тэтгэмж олгох, тусгайлсан үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагааг нийгмийн халамж гэнэ.

Нийгмийн халамж: Эрүүл мэндийн доройтолтой, гэр бүлийн халамж, асрамж дутагдалтай, бие даан, эсхүл бусдын тусламжгүйгээр хэвийн амьдрах боломжгүй, өвөрмөц хэрэгцээ бүхий иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэнд наад захын хэрэгцээг нь хангах зорилгоор улсаас тэтгэвэр, тэтгэмж олгох, тусгайлсан үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагааг хэлнэ.

ЭРҮҮЛ МЭНД, 2023 оны эхний 9 сарын байдлаар

ᠠᠮᠠᠷᠵᠢᠰᠠᠨ ᠡᠬᠡ

Амаржсан эх

2022 I - IX 5 478

2023 I - IX 5 471

0.1%

Нийт халдварт өвчнөөр өвчлөгчид

2022 I - IX 41 139

2023 I - IX 4 522

89.0%

Нялхсын эндэгдлийн түвшин
(1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2022 9.6

2023 11.8

5 хүртэлх насны хүүхдийн
эндэгдлийн түвшин
(1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2022 1.6

2023 0.9

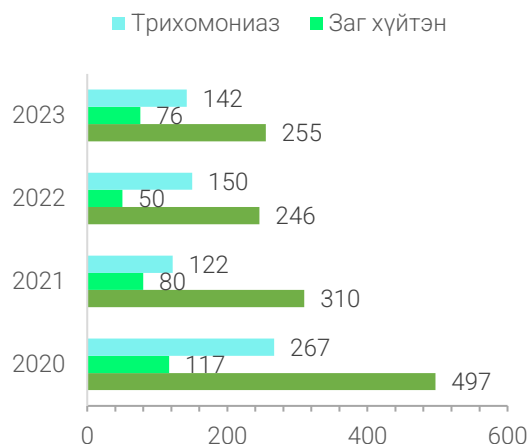
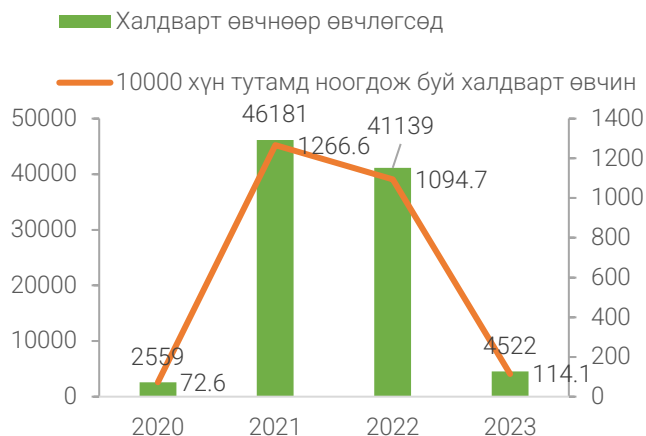
* Дахин их

ЭРҮҮЛ МЭНД

2023 оны 9 сард дүүргийн эмнэлэгт 5502 хүүхэд төрсөн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 18 хүүхдээр (0.3%) нэмэгдсэн байна. Нас баралт 1254 бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 6 хүнээр (0.5%) буурсан үзүүлэлттэй байна. Халдварт өвчнөөр өвчилсөн хүний тоо 4522 болж өмнөх оны мөн үеэс 36617 хүнээр (89.0%) буурсан байна.

ЗУРАГ 3. ХАЛДВАРТ ӨВЧИН, 10000 хүнд ногдох   ЗУРАГ 4. БЭЛГИЙН ЗАМЫН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН

ХҮСНЭГТ 7. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЗАРИМ ҮЗҮҮЛЭЛТ, жил бүрийн IX сар

Үзүүлэлт	2019	2020	2021	2022	2023
Шинээр төрсөн хүүхэд	5 900	5 911	5 776	5 520	5 502
Эхийн эндэгдэл	-	4	10	1	3
100 000 амьд төрөлтөд ногдох эхийн эндэгдэл	-	67.7	173.1	18.1	54.5
Нэг хүртэл насандаа эндсэн хүүхэд	63	48	44	53	65
Амьд төрсөн 1 000 хүүхэд тутмаас 1 хүртэл насанд эндсэн хүүхэд	10.5	8.1	7.6	9.6	11.8
1-5 хүртэл насны хүүхдийн эндэгдэл	12	5	16	9	5
Амьд төрсөн 1 000 хүүхэд тутмаас 5 хүртэл насанд эндсэн хүүхэд	2.0	0.8	2.8	1.6	0.9
Нас баралт	972	1 008	1 468	1 260	1 254
Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид	4 983	2 559	46 181	41 139	4 522
10 000 хүн ам тутамд ногдох халдварт өвчин	146.4	72.6	1 266.6	1 094.7	114.1

Баянзүрх дүүргийн хэмжээнд 2023 оны 9 сард 10000 хүн амд ногдох халдварт өвчний тоо 114.1 байгаа нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 809.8 хувиар буурсан байна. Бэлгийн замын халдварт өвчнөөс тэмбүү 255, заг хүйтэн 76, трихомониаз 142 тус тус бүртгэгдсэн.

ХҮСНЭГТ 8. ДҮҮРГИЙН ХЭМЖЭЭНД ГАРСАН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН, жил бүрийн IX сард

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2020	2021	2022	2023
Халдварт өвчнөөр өвчилсөн хүн, бүгд	бодит тоо 10000 хүнд	2 559 72.6	46 181 1 266.6	41 139 1 094.7	4 522 114.1
Үүнээс:					
Вируст гепатит	бодит тоо 10000 хүнд	29 0.8	14 0.4	17 0.5	37 0.9
Менингит	бодит тоо 10000 хүнд	- -	- -	- -	1 -
Цусан суулга	бодит тоо 10000 хүнд	400 11.3	114 3.1	276 7.34	378 9.5
Салхин цэцэг	бодит тоо 10000 хүнд	435 12.3	18 0.5	370 9.8	1 971 49.7
Гахай хавдар	бодит тоо 10000 хүнд	8 0.2	- -	5 0.1	24 0.6
Сальмонеллөз	бодит тоо 10000 хүнд	40 1.1	6 0.2	54 1.4	59 1.5
Улаан эсэргэнэ	бодит тоо 10000 хүнд	47 1.3	2 0.1	18 0.5	239 6.0
Хоолны хордлого	бодит тоо 10000 хүнд	28 0.8	2 0.1	4 0.1	33 0.8
Ёлом	бодит тоо 10000 хүнд	22 0.6	2 0.1	5 0.1	17 0.4
Бруцеллөз	бодит тоо 10000 хүнд	3 0.1	- -	- -	- -
Нярайн халдвар	бодит тоо 10000 хүнд	- -	- -	- -	- -
Гар хөл амны өвчин	бодит тоо 10000 хүнд	142 4.0	6 0.2	286 7.6	988 24.9
Тэмбүү	бодит тоо 10000 хүнд	497 14.1	310 8.5	246 6.5	255 6.4
Заг хүйтэн	бодит тоо 10000 хүнд	117 3.3	80 2.2	50 1.3	76 1.9
Трихомониаз	бодит тоо 10000 хүнд	267 7.6	122 3.3	150 4.0	142 3.6
Шинээр илэрсэн сүрьеэ	бодит тоо 10000 хүнд	458 13.0	273 7.5	217 5.8	274 6.9
Бусад	бодит тоо	66	45 232	39 437	28

Эх үүсвэр: Нийслэлийн Эрүүл мэндийн газрын сар бүрийн мэдээлэл

Ойлголт, тодорхойлолт:

Амьд төрөлт: Жирэмслэлтийн хугацаанаас хамаарахгүйгээр ердийн төрөлтөөр эсвэл мэс ажилбараар ургийг умайнаас гарган авсны дараа нярай амьсгалж байсан, эсвэл амьдын бусад ямар нэгэн шинж тэмдэг, өөрөөр хэлбэл, зүрхний цохилт, хүйний судасны лугшилт, булчингийн тодорхой хөдөлгөөн илэрч байсан зэргийг (хүй эсвэл эхэсийг салгасан эсэхийг харгалзахгүй) хамруулна.

Нярайн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн жилд 0-28 хоногтой эндсэн хүүдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд 1 хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд 5 хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Эхийн эндэгдлийн харьцаа (100000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд эндсэн эхийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Эндсэн эх: Жирэмсний хугацаанд болон төрөх үедээ эсвэл төрснөөс хойш 42 хоногийн дотор жирэмслэлтийн байрлал, үргэлжилсэн хугацаанаас үл хамааран жирэмслэлт, төрөлт болон түүнийг удирдахтай холбоо бүхий шалтгаанаар эндсэнийг хамруулна.

АМЬДАРЧ БУЙ ОРЧИН

Нийслэлийн агаарын дундаж хэм 2023 оны 9 дүгээр сард дунджаар 11.50С байв. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 0.30С-аар хүйтэн, олон жилийн дундажтай харьцуулбал 1.50С-аар дулаан байв. Энэ сарын хамгийн дулаан хэм 30.30С, хамгийн хүйтэн хэм -0.60С, салхины үнэмлэхүй их хурд 12 метр секунд хүрсэн

байна.

ХҮСНЭГТ 9. УЛААНБААТАР ХОТЫН АГААР ДАХЬ БОХИРДУУЛАГЧ БОДИСЫН ХОНОГИЙН ДУНДАЖ АГУУЛАМЖ, мг/м³, IX сард

Агаарын бохирдлын үзүүлэлт		Ургах наран хороолол	Амгалан	13-р хороолол
Хүхэрлэг хий SO ₂	Дундаж	0.006	-	0.004
	Хамгийн их	0.012	-	0.013
	XXX*-с давсан хувь	-	-	-
	Хэмжилтийн тоо	30	-	30
Азотын давхар исэл NO ₂	Дундаж	0.016	0.036	0.026
	Хамгийн их	0.022	0.053	0.038
	XXX*-с давсан хувь	-	3	-
	Хэмжилтийн тоо	30	30	30
Нүүрс төрөгчийн дутуу исэл, CO**	Дундаж	0.293	0.439	0.573
	Хамгийн их	2.028	1.289	2.435
	XXX*-с давсан хувь	-	-	-
	Хэмжилтийн тоо	90	86	90
Тоос PM ₁₀	Дундаж	0.047	0.057	0.057
	Хамгийн их	0.082	0.119	0.112
	XXX*-с давсан хувь	-	13	7
	Хэмжилтийн тоо	30	30	30
Тоос PM _{2.5}	Дундаж	-	0.016	0.011
	Хамгийн их	-	0.027	0.021
	XXX*-с давсан хувь	-	-	-
	Хэмжилтийн тоо	-	30	30
Озон O ₃ **	Дундаж	0.036	0.040	0.018
	Хамгийн их	0.083	0.100	0.065
	XXX*-с давсан хувь	-	-	-
	Хэмжилтийн тоо	90	-	74

*- Хүлцэх хэм хэмжээ, **- CO, O₃-ийн хэмжилтийг 8 цагийн дунджаар тооцсон.

Ойлголт, тодорхойлолт:

Агаарын бохирдол: Агаар мандалд нэг буюу хэд хэдэн химийн бодис дагнасан буюу хавсарсан байдлаар хүн, амьтан, ургамлын аймгийн амьдрал, ахуйн нөхцөл, үйл ажиллагаанд сөрөг нөлөөлөл үзүүлж, стандартаар тогтоосон хүлцэх хэм хэмжээнээс давсан агаар дахь бохирдуулах бодис тодорхой хугацаагаар байхыг ойлгоно.

Хүлцэх агууламж: Хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх агаар дахь химийн бохирдуулагчийн зөвшөөрөгдөх хэмжээг ойлгоно.

ГЭМТ ХЭРЭГ, 2023 оны эхний 9 сард

Сүхбаатар
Уул

Нийт бүртгэгдсэн гэмт хэрэг

2022 I - IX

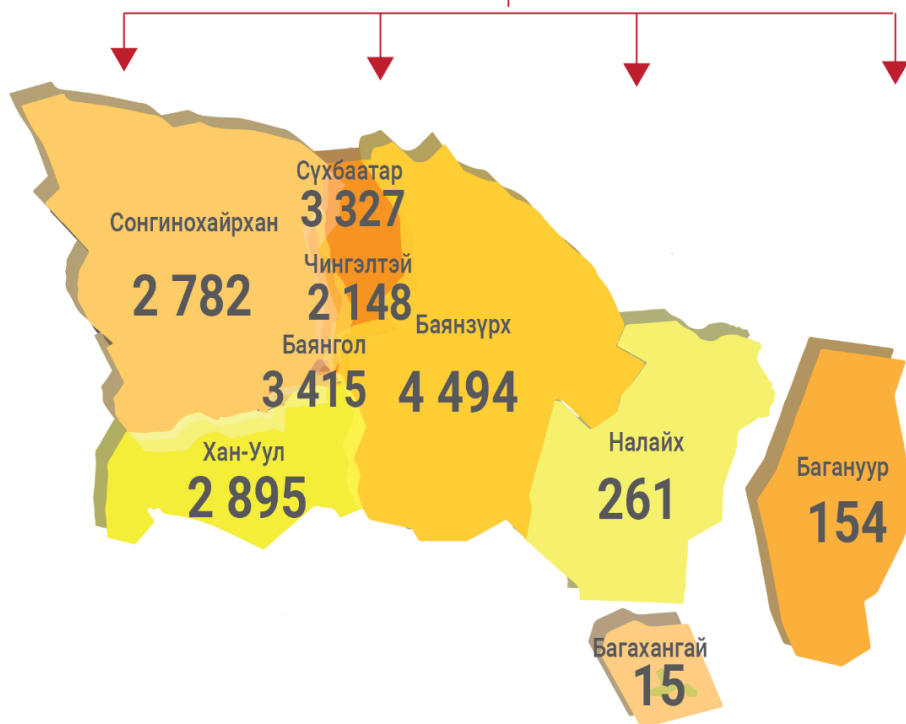
4 812

2023 I - IX

4 494

6.6%↓

Дүүргээр

↓↑ Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад

Гэмт хэргийн улмаас

Хохирсон хүн

4 383

Гэмтсэн хүн

939

Нас барсан хүн

83

ГЭМТ ХЭРЭГ

2023 оны 9-р сарын байдлаар дүүргийн нутаг дэвсгэрт 4494 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 318 хэргээр (6.6 хувиар) буурсан үзүүлэлттэй байна.

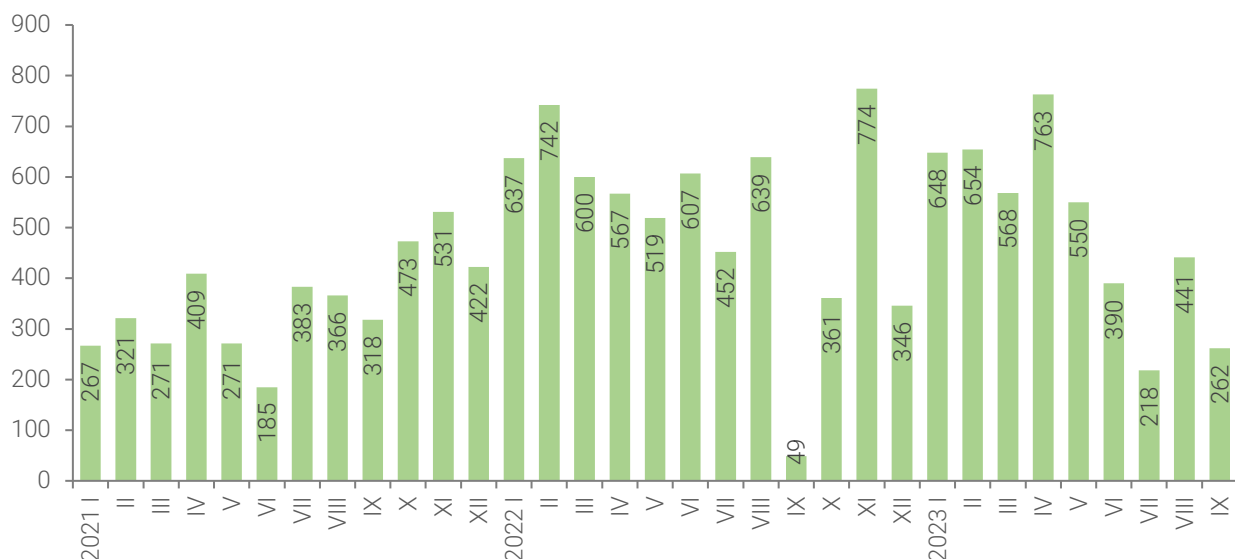
ХҮСНЭГТ 10. БҮРТГЭГДСЭН НИЙТ ГЭМТ ХЭРЭГ, төрлөөр

Төрөл	2022	2023	Үүнээс: Цагдаагийн хэлтсээр			Өсөлт, бууралт	
			I	II	III	Тоо	I
Нийт	4 812	4 494	1 535	1 940	1 019	-318	-6.6
Үүнээс:							
Хүнийг алах /10.1/	21	19	8	6	5	-2	-9.5
Хүнийг амиа хорлох нөхцөл байдалд хүргэх /10.4/	44	79	25	17	37	35	79.5
Хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг /11.1-11.7/	1 140	879	314	302	263	-261	-22.9
Хүчиндэх /12.1/	71	56	20	20	16	-15	-21.1
Хулгайлах /17.1/	808	744	253	283	208	-64	-7.9
Халаасны хулгай	80	80	26	53	1	0	0
Дээрэмдэх /17.2/	86	45	9	27	9	-41	-47.7
Залилах /17.3/	1 969	1 963	559	1 059	345	-6	-0.3
Хөрөнгө завших /17.4/	68	65	23	29	13	-3	-4.4
Олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхлын эсрэг /20.1-20.17/	68	44	19	16	9	-24	-35.3
Хөдөлгөөний аюулгүй байдал, тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын журмын эсрэг /27.1-27.11/	90	108	54	28	26	18	20.0
Бусад	367	412	225	100	87	45	12.3

Бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн 19.6 хувийг хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг эзэлж байгаа бол 43.7 хувийг залилах, 16.6 хувийг хулгайлах, 1.0 хувийг олон нийтийн аюулгүй байдал, ашиг сонирхолын эсрэг, 2.4 хувийг хөдөлгөөний аюулгүй байдал тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын журам зөрчих, 1.2 хувийг хүчиндэх, 1.8 хувийг хүнийг амиа хорлох нөхцөл байдалд хүргэх, ашиглалтын журмын эсрэг хэрэг 13.8 хувийг бусад хэрэг тус тус эзэлж байна.

2023 оны 9-р сарын байдлаар тус дүүргийн 18 дугаар хороонд 442 гэмт хэрэг гарч хамгийн өндөр байхад харин тус дүүргээс 35 дугаар хороодын нутаг дэвсгэрт 15 гэмт хэрэг гарсан нь хамгийн бага байна.

ЗУРАГ 5. БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, сараар

ХҮСНЭГТ 11. БҮРТГЭГДСЭН НИЙТ ГЭМТ ХЭРЭГ

Дүүрэг	Нийт бүртгэгдсэн гэмт хэрэг			Өсөлт, бууралт 2022-2023	
	2021 IX	2022 IX	2023 IX	Тоо	Хувь
Нийслэлийн дүн	11 132	19 321	19 491	170	0.9
Баянзүрх	2 791	4 812	4 494	-318	-6.6
Үүнээс: Цагдаагийн хэлтсээр					
I хэлтэс	914	1 387	1 535	148	10.7
II хэлтэс	1 173	1 860	1 940	80	4.3
III хэлтэс	704	1 565	1 019	-546	-34.9
Нийслэлийн дүнд эзлэх хувь	25.1	24.9	23.1	-1.8	-7.2

Дүүргийн хэмжээнд 2023 оны 9-р сард бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн нийслэлийн дүнд эзлэх хувийн жин 23.1 байгаа нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 1.8 нэгжээр буурсан байна. Түүнчлэн дүүргийн хэмжээнд бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн 43.2 хувь нь цагдаагийн II хэлтсийн харьяа хороодын нутаг дэвсгэрт үйлдэгджээ.

ХҮСНЭГТ 12. ЗӨРЧЛИЙН МЭДЭЭ, хэлтсээр

Хэлтэс	Илрүүлсэн зөрчил		Баривчлуулсан		Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас	
	2022 IX	2023 IX	2022 IX	2023 IX	2022 IX	2023 IX
Цагдаагийн I	6822	7610	623	620	526	501
Цагдаагийн II	6518	7132	378	393	279	265
Цагдаагийн III	4511	4908	612	456	493	370
Цагдаагийн газар	136 717	126 268	411	342	-	-
Нийт	154 568	145 918	2 024	1 811	1 298	1 136

Баянзүрх дүүрэг дэх цагдаагийн газрын хариуцсан нутаг дэвсгэрт 2023 оны 9-р сард 145918 зөрчлийг илрүүлж өмнөх онтой харьцуулахад 8650 (5.9%)-аар буурсан, 1811 иргэнийг баривчлуулж ажилласан нь 213 (11.8%)-аар буурсан, гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас 1136 иргэнийг шүүхээр баривчлуулсан байна.

Гэмт хэргийн улмаас 939 хүн гэмтэж осолдон, 83 хүн нас барж, төр ард иргэдэд 36636.6 сая төгрөгийн хохирол учруулсны 17790.0 (48.6%) сая төгрөгийн хохирлыг нөхөн төлүүлжээ.

ХҮСНЭГТ 13.БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, хороогоор, төрлөөр

Хороод	Нийт дүн	Хүнийг алах /10.1/	Хүнийг амиа хорлох нөхцөлд байдалд хүргэх /10.4/	Хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг /11.1-11.7/	Хүчиндэх /12.1/	Хулгайлах /17.1/	Дээрэмдэх /17.2/	Залилан мэхлэх /17.3/	Малын хулгай /17.12/	Хөдөлгөөний аюулгүй байдал, тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын журмын эсрэг /27.1-27.11/	Бусад
1-р хороо	194	-	1	20	2	22	2	128	-	2	17
2-р хороо	151	2	1	38	7	29	3	48	-	-	23
3-р хороо	184	1	1	26	-	50	7	69	-	4	26
4-р хороо	145	-	1	27	-	30	3	61	-	3	20
5-р хороо	106	1	1	30	3	17	-	15	-	7	32
6-р хороо	170	1	2	26	-	21	-	97	-	4	19
7-р хороо	209	1	2	52	-	32	8	88	-	3	23
8-р хороо	206	1	5	44	2	28	2	96	-	2	26
9-р хороо	89	1	-	20	1	8	3	50	-	1	5
10-р хороо	66	-	3	21	1	13	-	18	-	1	9
11-р хороо	144	-	5	23	2	31	-	54	-	13	16
12-р хороо	72	-	3	22	-	18	-	14	-	2	13
13-р хороо	106	-	2	8	1	16	1	50	-	5	23
14-р хороо	216	2	2	40	2	34	2	73	-	14	46
15-р хороо	108	-	2	14	1	19	-	52	-	-	20
16-р хороо	183	2	3	32	2	32	1	76	-	6	29
17-р хороо	72	-	2	20	2	16	1	23	-	2	6
18-р хороо	442	-	1	10	2	15	2	393	-	2	17
19-р хороо	88	2	1	38	1	12	1	19	-	1	13
20-р хороо	79	2	5	21	2	20	-	16	-	1	11
21-р хороо	92	1	3	34	2	14	1	24	2	4	7
22-р хороо	134	-	3	23	1	18	-	73	-	2	14
23-р хороо	78	-	4	32	-	13	1	23	-	1	4
24-р хороо	42	-	-	9	-	6	1	24	-	-	2
25-р хороо	81	-	2	18	1	8	-	29	-	3	20
26-р хороо	169	-	-	18	2	32	-	61	-	13	43
27-р хороо	99	-	1	25	1	17	-	46	-	3	6

28-р хороо	65	-	6	13	3	13	-	23	-	-	7
29-р хороо	53	-	-	14	2	18	1	11	-	2	5
30-р хороо	93	-	2	16	3	16	-	42	-	1	13
31-р хороо	41	-	4	5	-	7	1	15	-	1	8
32-р хороо	45	-	1	13	-	6	-	21	-	1	3
33-р хороо	18	-	1	5	-	4	-	6	-	1	1
34-р хороо	18	-	-	8	-	8	-	1	-	-	1
35-р хороо	15	-	-	5	-	5	-	4	1	-	-
36-р хороо	62	1	-	12	1	12	-	21	-	-	15
37-р хороо	21	-	1	8	1	3	1	3	-	-	4
38-р хороо	42	1	1	12	1	13	1	11	-	-	2
39-р хороо	34	-	1	9	1	15	-	3	-	2	3
40-р хороо	61	-	3	19	2	8	-	16	-	-	13
41-р хороо	54	-	-	17	3	5	1	17	-	1	10
42-р хороо	100	-	1	19	1	33	1	29	-	-	16
43-р хороо	46	-	2	13	-	7	-	19	-	-	5
Нийт дүн	4494	19	79	879	56	744	45	1963	3	108	596

Ойлголт, тодорхойлолт:

Гэмт хэрэг: Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан нийгэмд аюултай гэм буруутай үйлдэл, эс үйлдэхүйг ойлгоно.

16, түүнээс дээш насны 10000 хүнд ногдох бүртгэгдсэн гэмт хэрэг: Тухайн хугацаанд бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн тоог 16, түүнээс дээш насны хүн амын жилийн дундаж тоонд харьцуулж, 10000-аар үржүүлж тооцно.

Хохирогч: Монгол Улсын “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд заасны дагуу гэмт хэргийн улмаас амь нас, эрүүл мэнд, бусад эрх, эрх чөлөө, эд хөрөнгийн болон эд хөрөнгийн бус хохирол хүлээсэн хүн, хуулийн этгээдийг ойлгоно.

Гэмт хэргийн хохирол: Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан гэмт хэргийн улмаас хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, бусад эрх, эрх чөлөө, нийтийн болон үндэсний ашиг сонирхол, аюулгүй байдалд шууд учирсан үр дагаврыг гэмт хэргийн хохирол тооцно.

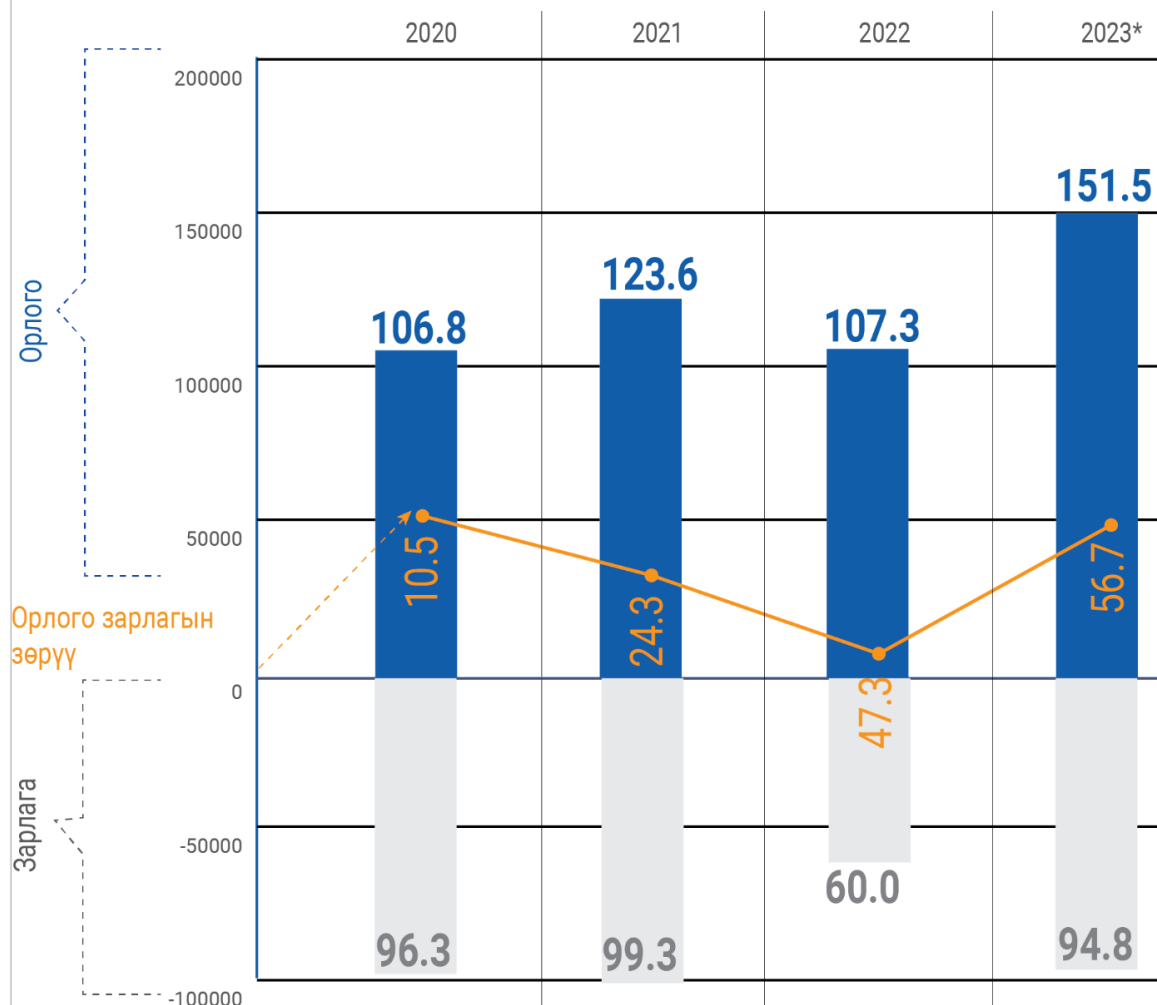
Яллагдагч: Монгол Улсын “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд заасны дагуу эрүүгийн хэрэг үүсэж яллагдагчаар татах тогтоолтой танилцсан сэжигтнийг ойлгоно.

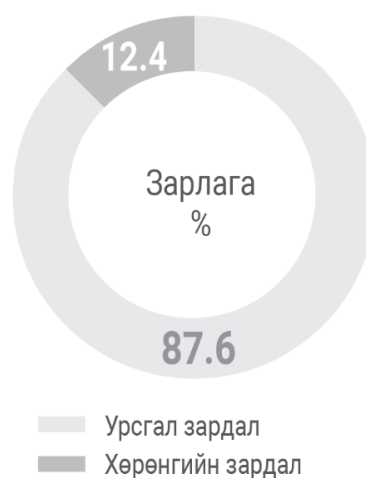

БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, 2023 оны 9 дүгээр сард, тэрбум төгрөг

ᠪᠠᠶ᠋ᠠᠨᠵᠢᠷᠬᠡ

Баянзүрх дүүргийн нэгдсэн төсвийн орлого, зарлагын бүтэц

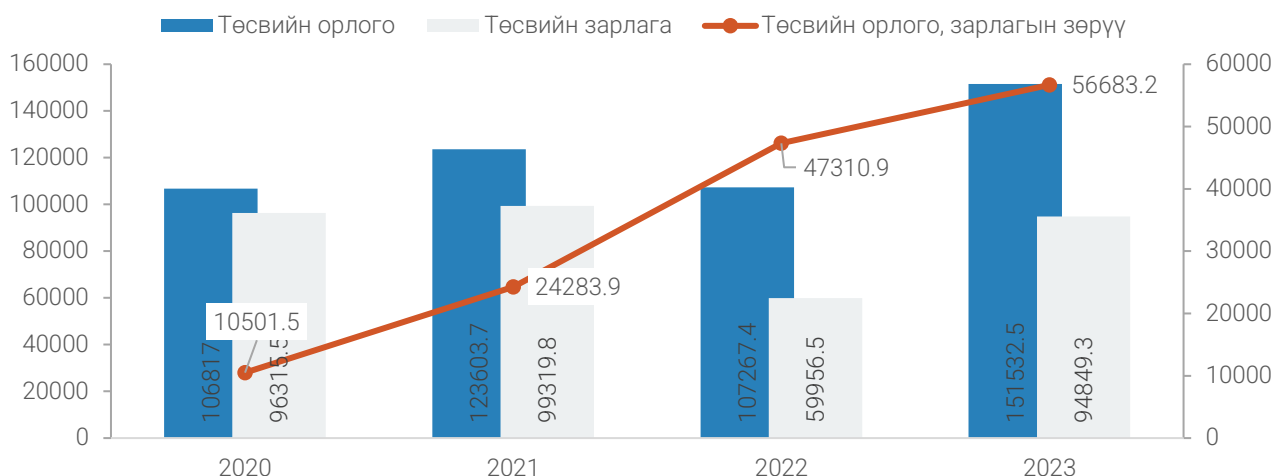
ДҮҮРГИЙН ТӨСӨВ

2023 оны 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр дүүргийн төсвийн орлого 151.5 тэрбум төгрөг, төсвийн зарлага 94.8 тэрбум төгрөг болж, төсвийн тэнцэл 56.7 тэрбум төгрөгийн ашигтай гарсан байна.

ХҮСНЭГТ 14. ДҮҮРГИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, жил бүрийн 9 сард

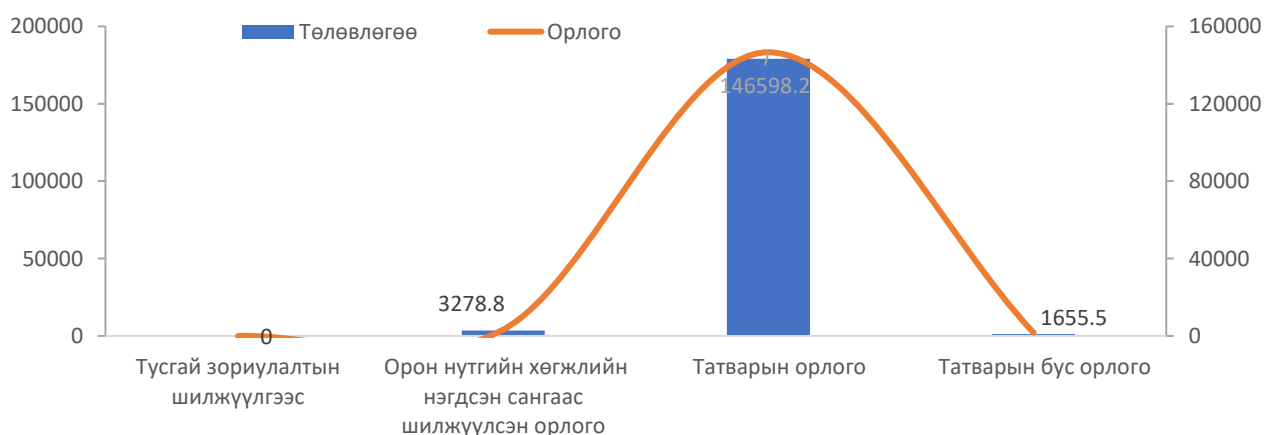
Үзүүлэлт	2020	2021	2022	2023
	сая төгрөг			
Төсвийн орлого	106 817.0	123 603.7	107 267.4	151 532.5
Төсвийн зарлага	96 315.5	99 319.8	59 956.5	94 849.3
Төсвийн орлого, зарлагын зөрүү	10 501.5	24 283.9	47 310.9	56 683.2

ЗУРАГ 6. ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, САЯ ТӨГРӨГ

Төсвийн орлого: 2023 оны 9 сарын төсвийн гүйцэтгэлийн урьдчилсан мэдээгээр нийт дүүргийн төсвийн орлогын 148.2 тэрбум төгрөгийг (96.7%) татварын орлого, 1.6 тэрбум төгрөгийг (1.1%) татварын бус орлого, 3.2 тэрбум төгрөгийг (2.2%) орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн орлого тус тус эзэлж байна. Төсвийн орлогын гүйцэтгэл төлөвлөгөөнөөс 32.2 тэрбум төгрөгөөр дутуу бүрдсэн байна. Үүнд татварын орлого 32.3 тэрбум төгрөгөөр (18.1%) дутуу бүрдсэн нь голлох нөлөө үзүүлсэн байна.

ЗУРАГ 7. ТӨСВИЙН ОРЛОГО, сая төгрөг

ХҮСНЭГТ 15. ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ, сая төгрөг

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	ТБ%	Зөрүү
Нийт орлогын дүн	183 767.5	151 532.5	82.5	-32 235.0
Тусламжийн орлого	3 557.5	3 278.8	92.2	-278.7
Тусгай зориулалттай шилжүүлгээс	0	0	0	0
Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан	3 557.5	3 278.8	92.2	-278.8
Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих ¹	180 210.0	148 253.7	82.3	-31 956.3
Татварын орлого	178 986.4	146 598.2	81.9	-32 388.2
Татварын бус орлого ²	1 223.6	1 655.5	135.3	431.9

ХҮСНЭГТ 16. ТАТВАРЫН ОРЛОГЫН БҮРДҮҮЛЭЛТ, сая төгрөг

Үзүүлэлт	2023 он			
	Нийт төсөв	Өссөн дүн (IX сард)		
		Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувийн жин
Татварын орлого	254 785.6	178 986.4	146 598.2	81.9
Орлогын албан татвар	187 849.9	128 467.7	121 678.9	94.7
Хувь хүний орлогын албан татвар	187 849.9	128 467.7	121 678.9	94.7
Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлого	135 080.1	85 835.8	80 939.3	94.3
Үйл ажиллагааны орлого	5 100.0	3 820.0	4 606.3	120.6
Хөрөнгийн орлого	11 719.8	9 499.6	7 778.0	81.9
Хөрөнгө борлуулсны орлого	16 450.0	11 988.0	13 154.4	109.7
Шууд бус орлого	19 500.0	17 324.3	15 200.8	87.7
Хөрөнгийн албан татвар	35 085.7	24 704.5	8 107.6	32.8
Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	35 000.7	24 644.5	8 058.2	32.7
Бууны албан татвар	85.0	60.0	48.5	80.8
Малд ногдуулах албан татвар	-	-	-	-
Бусад татвар, төлбөр, хураамж	31 850.0	25 814.2	16 811.8	65.1
Улсын тэмдэгтийн хураамж	6 000.0	4 300.0	3 337.0	77.6
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	-	-	190.6	-
Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	5 200.0	3 870.0	3 864.4	99.9
Газрын төлбөр	20 500.0	17 529.0	9 419.8	53.7
Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	150.0	115.2	-	-

Төсвийн зарлага: 2023 оны 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлийн мэдээгээр дүүргийн төсөвт байгууллагуудын төлөвлөсөн үйл ажиллагааны зардлын 46.2 хувийг (94.8 тэрбум төгрөг) санхүүжүүлжээ. Өөрөөр хэлбэл, төсөвт байгууллагууд үйл ажиллагааны нийт зардлын 53.8 хувийг (110.3 тэрбум төгрөг) төлөвлөсөн хугацаандаа зарцуулаагүй байна.

¹ Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих дүнд урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих дүн ороогүй.

² Татварын бус орлогод нийтлэг татварын бус орлого буюу торгуулийн орлого, төсөвт байгууллагын өөрийн орлогыг /үндсэн, туслах/ хамааруулсан.

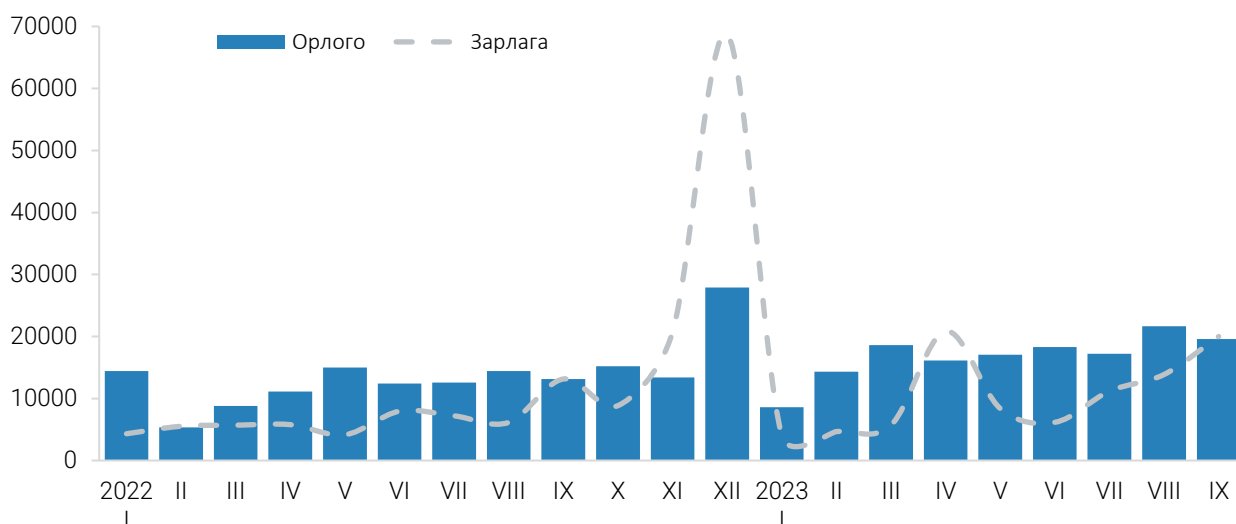
ХҮСНЭГТ 17.ТӨСВИЙН ЗАРЛАГЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ, сая төгрөг

Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	ТБ%	Зөрүү
Нийт зардлын дүн	205 146.7	94 849.3	46.2	-110 297.4
Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил	14 271.9	11 440.5	80.2	-2 831.4
Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	1 901.3	1 646.7	86.6	-254.6
Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	10 145.4	7 962.1	78.5	-2 183.3
Хангамж бараа материалын зардал	10 374.2	9 988.7	96.3	-385.5
Нормативт зардал	25.9	12.2	47.1	-13.7
Эд, хогшил урсгал засварын зардал	4 551.8	3 614.5	79.4	-937.3
Томилолт зочны зардал	405.0	189.9	46.9	-215.1
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөр, хураамж	18 024.4	12 726.1	70.6	-5 298.3
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	5 863.2	2 762.9	47.1	-3 100.3
Татаас	-	-	-	-
Урсгал шилжүүлэг	102 156.6	3 277.2	32.1	-69 384.6
Хөрөнгийн зардал	37 427.1	11 733.7	31.4	-25 693.4

Эх үүсвэр: Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн сарын мэдээ

Төсвийн зарлагыг бүтцээр нь авч үзвэл 12.1 хувийг цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил, 1.7 хувийг ажил олгогчоос нийгмийн даатгалын санд төлөх шимтгэл, 8.4 хувийг байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал, 10.5 хувийг хангамж бараа материалын зардал, 13.4 хувийг бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөр, хураамж, 34.6 хувийг урсгал шилжүүлэг, 19.3 хувийг бусад зардлууд тус тус эзэлж байна.

ЗУРАГ 8.ТӨСВИЙН НИЙТ ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, сая төгрөг

Ойлголт, тодорхойлолт

Төсвийн орлого: Тогтворжуулалтын сан болон тэнцвэржүүлсэн орлогоос бүрдэнэ.

Тэнцвэржүүлсэн орлого: Татварын болон татварын бус орлогоос бүрдэнэ.

Орон нутгийн төсөв: Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас батлан аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга бүрдүүлж, зарцуулах төсөв юм.

Татварын орлого: Орлогын албан татвар, нийгмийн даатгалын орлого, хөрөнгийн албан татвар, нэмэгдэл өртгийн албан татвар, онцгой албан татвар, тусгай зориулалтын орлого, гадаад үйл ажиллагааны орлого, бусад татвар, төлбөр хураамжаас бүрдэнэ.

Татварын бус орлого: Нийтлэг татварын бус орлого, хөрөнгийн орлого, тусламжийн орлого, улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлгээс бүрдэнэ.

Төсвийн зарлагын ангилал: Урсгал зардал, хөрөнгийн зардал, эргэн төлөгдөх төлбөрийг хассан цэвэр зээл гэж ангилна.

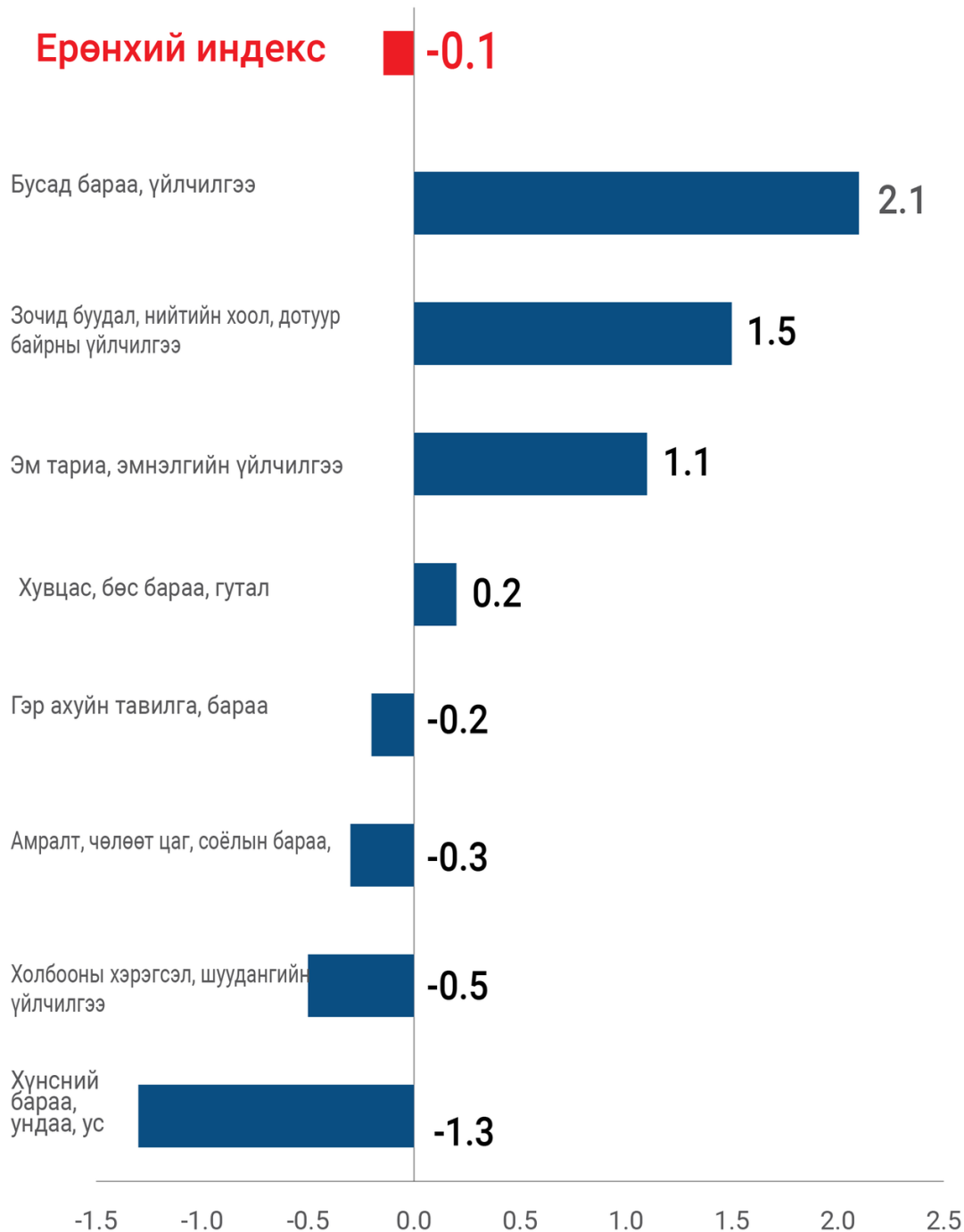
Урсгал зардал: Бараа, ажил, үйлчилгээний зардал, зээлийн үйлчилгээний төлбөр, татаас ба урсгал шилжүүлгээс бүрдэнэ.

Тэнцвэржүүлсэн тэнцэл: Тэнцвэржүүлсэн орлогоос нийт зарлага, цэвэр зээлийг хасаж тодорхойлно.

ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС, бүлгээр, хувиар, 2023 оны 9 дүгээр сард

Улаанбаатар, 2023 оны 9 сард

ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНЭ

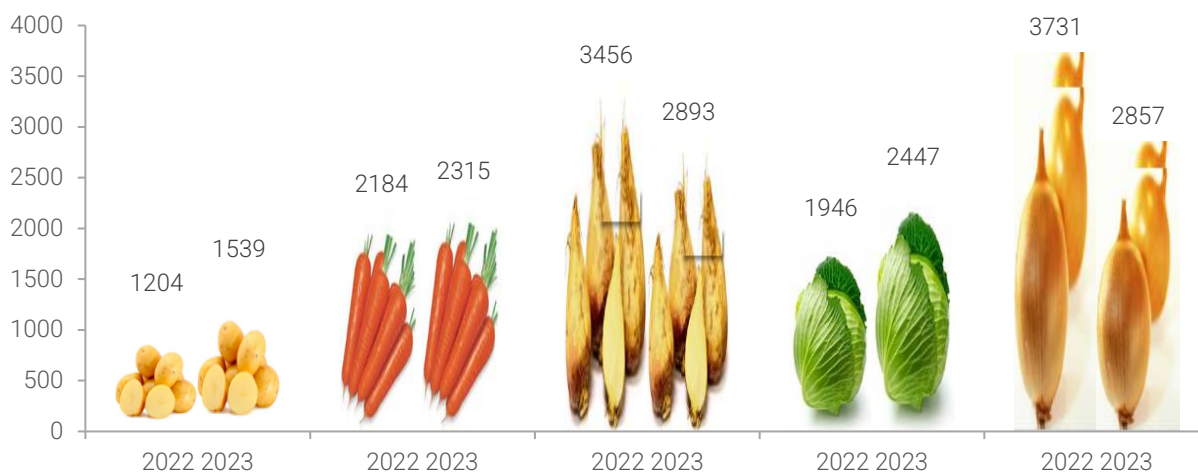
2023 оны 9 дүгээр сард хэрэглээний үнийн индекс 2022 оны мөн үетэй харьцуулахад 10.2 хувиар өссөн, 2022 оны эцэстэй харьцуулахад 7.3 хувиар өссөн ба өмнөх сартай харьцуулахад 0.1 хувиар буурсан байна.

ХҮСНЭГТ 18. ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС, барааны бүлгээр

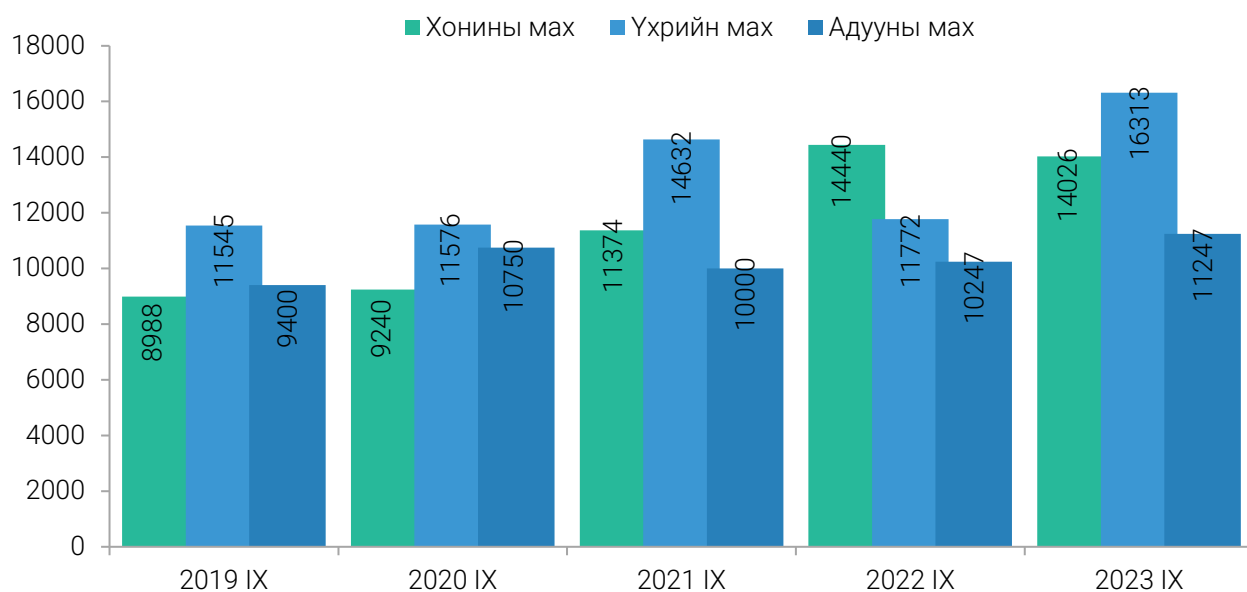
Бараа, үйлчилгээний бүлгийн нэр	<u>2023 IX</u> 2022 IX	<u>2023 IX</u> 2022 XII	<u>2023 IX</u> 2023 VIII
Ерөнхий индекс	110.2	107.3	99.9
Хүнсний бараа, ундаа ус	116.8	111.6	98.7
Согтууруулах ундаа, тамхи	105.1	102.2	100.0
Хувцас, гутал, бөс бараа	108.6	103.5	100.2
Орон сууц, ус, түлш, цахилгаан	104.9	103.0	100.0
Гэр ахуйн бараа, тавилга	107.2	104.7	99.8
Эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээ	108.4	107.4	101.1
Тээвэр	100.2	99.6	100.0
Холбооны үйлчилгээ	101.0	99.8	99.5
Амралт чөлөөт цаг, соёлын бараа, үйлчилгээ	105.5	103.4	99.7
Боловсрол	121.2	121.2	100.0
Зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байр	119.0	117.5	101.5
Бусад бараа, үйлчилгээ	102.8	102.8	100.0

Хэрэглээний үнийн индекс 2023 оны 9 дүгээр сард өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 10.2 хувиар өсөхөд хүнсний бараа, ундаа, усны бүлгийн үнэ 16.8 хувь, согтууруулах ундаа, тамхины үнэ 5.1 хувь, Хувцас, гутал, бөс барааны үнэ 8.6 хувь, гэр ахуйн бараа, тавилгын үнэ 7.2 хувь, эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээ 8.4 хувь, Тээврийн үйлчилгээний үнэ 0.2 хувь, Холбооны үйлчилгээний үнэ 1.0 хувь, амралт, чөлөөт цаг, соёлын барааны үнэ 5.5 хувь, боловсролын үйлчилгээний бүлгийн үнэ 21.2 хувь, зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үнэ 19.0 хувь, бусад бараа үйлчилгээ 2.8 хувиар өссөн нь нөлөөлсөн байна.

ЗУРАГ 9. ХҮНСНИЙ НОГООНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, төрлөөр, 2022, 2023 оны IX сард

ЗУРАГ 10. МАХНЫ ҮНЭ, төрлөөр, төгрөгөөр

ХҮСНЭГТ 19. ДҮҮРГИЙН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ХУДАЛДААЛАГДАЖ БУЙ ТҮЛШ, шатахууны үнэ

Үзүүлэлт	2021 IX	2022 IX	2023 IX
	төгрөг		
Түлш:			
Хар мод	5 000	6 500	6 000
Нарс	6 000	6 000	6 500
Боловсруулсан нүүрс (шуудай)	3 750	3 750	3 750
Шатахуун:			
АИ-95	2 650	3 910	3 710
АИ-76, 80	2 000	2 370	2 370
АИ-92, 93	2 050	2 390	2 390
Дизельтүлш	2 490	3 730	3 490
Газ	1 650	1 790	1 790

Монгол Улсын Засгийн Газрын 2018 оны 2 дугаар сарын 28-ны өдрийн 62 дугаар тогтоол ТҮҮХИЙ НҮҮРС ХЭРЭГЛЭХИЙГ ХОРИГЛОХ ТУХАЙ хуулийн дагуу 5 дугаар сарын 15-ны өдрөөс нүүрс борлуулахыг хориглосон.

ХҮСНЭГТ 20. ХҮНСНИЙ ӨРГӨН ХЭРЭГЛЭЭНИЙ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮНЭ, оноор

Нэр, төрөл	Хэмжих нэгж	2019 IX	2020 IX	2021 IX	2022 IX	2023 IX
		Төгрөг				
Гурил, дээд зэрэг, “Алтан тариа”ХК	кг	1 438	1 456	1 714	1 936	2 689
Гурил, 1-р зэрэг, “Алтан тариа” ХК, задгай	кг	1 094	1 160	1 391	1 574	2 400
Гурил, 2-р зэрэг, “Алтан тариа” ХК	кг	862	890	971	1 209	1 589
Талх, “Атар”, “Талх чихэр	кг	1 272	1 274	1 473	1 734	2 465
Цагаан будаа, кг, задгай	кг	3 610	3 840	3 792	4 495	4 635
Шар будаа	кг	2 315	2 283	2 347	2 841	3 294
Хонины мах	кг	8 988	9 240	11 374	11 772	14 026
Үхрийн мах	кг	11 546	11 576	14 632	14 440	16 314
Адууны мах	кг	9 400	10 750	10 000	10 247	11 247
Сүү, задгай	литр	1 720	1 840	1 911	2 800	2 000
Сүү, савласан, “Элекстер”	0.5 литр	1 130	1 174	1 344	1 830	2 259
Төмс, дотоод	кг	1 130	576	804	1 204	1 539
Лууван, дотоод	кг	1 516	996	2 402	2 184	2 315
Хүрэн манжин, дотоод	кг	1 794	1 030	2 065	3 230	2 893
Байцаа, дотоод	кг	2 072	666	1 544	1 947	2 447
Сонгино, хятад	кг	2 040	1 514	2 093	4 475	2 857
Элсэн чихэр, ОХУ	кг	3 146	3 072	2 931	3 732	4 734
Өндөг	ширхэг	365	333	389	460	530

Ойлголт, тодорхойлолт

Хэрэглээний сагс: Үнийн индекс тооцох зорилгоор бүрдүүлсэн дундаж өрхийн хэрэглээг төлөөлөх чадвартай, хүн амын өргөн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний нэр төрлийн жагсаалтыг ойлгоно

Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний жин: Өрхийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нийт зардалд тухайн бараа, үйлчилгээний зардлын эзлэх хувь.

Хэрэглээний үнийн индекс: Хэрэглэгчдийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар өөрчлөлтгүй тогтвортой байхад үнэ дунджаар хэрхэн өөрчлөгдөж буйг хэмжих үзүүлэлт бөгөөд нийт өрхөөр тооцсон үнийн өөрчлөлтийг харуулна.

$$I_{ct}^L = \sum \left(\frac{P_{it}}{P_{it-1}} \right) \left(\frac{P_{it-1}}{P_{it-2}} \right) \dots \left(\frac{P_{i2}}{P_{i1}} \right) \left(\frac{P_{i1}}{P_{i0}} \right) \frac{P_{i0} Q_{i0}}{\sum P_{i0} Q_{i0}}$$

I_{ct}^L – тайлант үеийн хувиргасан Ласпейрсийн индекс (t)

t – тайлант үе

i – бараа, үйлчилгээ

o – суурь үе

P_i^t – i барааны тайлант үеийн үнэ

P_i^o – i барааны суурь үеийн үнэ

Q_i^o – i барааны суурь үеийн жин

АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, 2023 оны 9 дүгээр сард

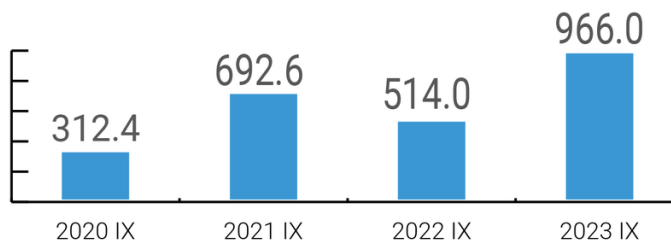
Уул уурхай, олборлолт, тэрбум төгрөг

Боловсруулах үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөг

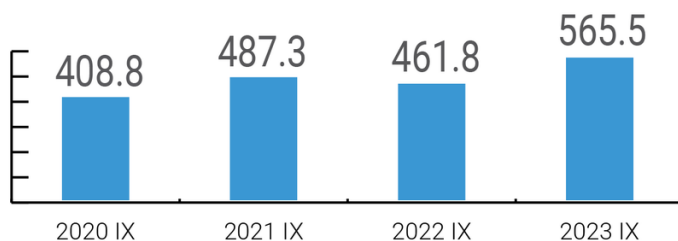
Цахилгаан хий, уур, агааржуулалт, тэрбум төгрөг

Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал, зайлуулахболон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, тэрбум төгрөг

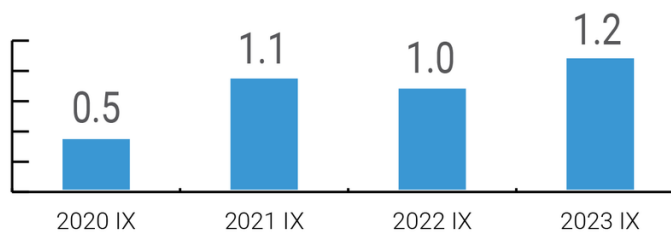
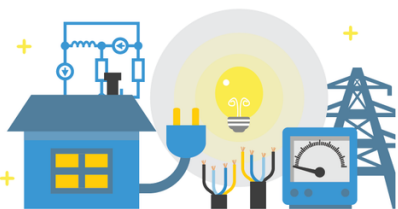
Уул уурхай, олборлолт, тэрбум төгрөг

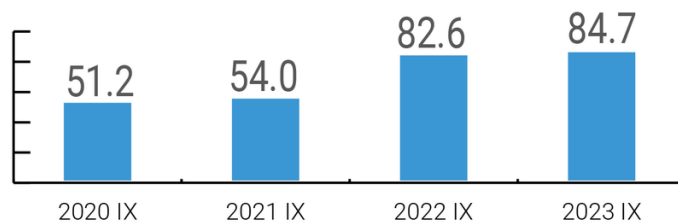
Боловсруулах үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөг

Цахилгаан хий, уур, агааржуулалт, тэрбум төгрөг

Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал, зайлуулахболон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, тэрбум төгрөг

АЖ ҮЙЛДВЭР

Дүүргийн аж үйлдвэрийн салбар нь 2023 оны эхний 9 сард 1617.5 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, 1907.3 тэрбум төгрөгийн борлуулалт хийсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал үйлдвэрлэлт 190.2 тэрбум төгрөгөөр (13.3%), борлуулалт 203.2 тэрбум төгрөгөөр (11.9%)-иар тус тус

өссөн үзүүлэлттэй байна.

Нийт бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн 965.9 тэрбум төгрөгийг (59.7%) уул уурхайн салбарын газрын түүхий тос болон хайлуур жонш, хайлуур жоншны баяжмал, төмрийн хүдэр, төмрийн хүдрийн баяжмал, алт, элс, хайрга, шороо олборлолт, 453.2 тэрбум төгрөгийг (28.0%) хүнс ундаа, 112.3 тэрбум төгрөгийг (6.9%) хувцас, гутал, нэхмэл, ноос, ноолуур боловсруулах болон бусад боловсруулах үйлдвэрлэлт, 1.3 тэрбум төгрөгийг (0.1%) цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт үлдсэн 84.7 тэрбум төгрөгийг (5.2%) бохир ус зайлуулах систем, хог хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа тус тус эзэлж байна.

ЗУРАГ 11. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН 2022-2023 ОНЫ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, БОРЛУУЛАЛТ, тэрбум төгрөг

Боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын үйлдвэрлэлийн өсөлтөд хүнсний үйлдвэрлэлт, нэхмэлийн үйлдвэрлэлт, үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл, төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл, арьс арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, боловсруулах үйлдвэрийн бусад үйлдвэрлэлт нөлөө үзүүлсэн байна.

ХҮСНЭГТ 21.АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, салбараар, оны үнээр

Салбар		2022	2023	өсөлт, бууралт	
		сая төгрөг			
Нийт		1059447.8	1617481.1	558033.3	
Уул уурхай олборлолт	Дэд салбарын нийт дүн	513988.2	965965.7	488 983.9	
	Газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт	291 671.0	785 178.9	493 507.9	
	Металлын хүдэр олборлолт	51 486.2	55 092.8	3 606.5	
	Бусад ашигт малтмал олборлолт	Чулуу, элс, шороо олборлолт	4 932.9	2 246.6	-2 686.3
		Дээрх ангилалд ороогүй бусад ашигт малтмалын олборлолт	9 093.1	3 648.8	-5 444.3
Боловсруулах үйлдвэрлэл	Дэд салбарын нийт дүн	409 056.4	505 333.5	96 277.1	
	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	Мах боловсруулах, консервлох	61 159.5	85 669.7	24 510.2
		Жимс болон төмс, хүнсний ногоо боловсруулалт, хадгалалт	6 460.6	9 888.0	3 427.4
		Сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	3 911.9	13 858.3	9 946.4
		Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	20 026.8	17 630.3	-2 396.5
	Ундаа үйлдвэрлэл	234 010.5	282 327.8	48 317.3	
	Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	Утас ороох, ээрэх болон бэлтгэх үйл ажиллагаа	458.1	447.1	-11.0
		Бусад даавуун эдлэл үйлдвэрлэл	898.4	3 390.1	2 491.7
	Хувцас үйлдвэрлэл	Үслэг арьсан хувцаснаас бусад хувцас үйлдвэрлэл	1 167.6	795.2	-372.4
		Нэхмэл болон сүлжмэл хувцас үйлдвэрлэл	1 494.1	1 017.7	-476.3
	Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	Арьс шир идээлэх, элдэх, боловсруулах; аяны болон гар цүнх, тоног - эмээл, уналга эдэлгээний тоног хэрэгсэл; үслэг арьс элдэх, будах үйл ажиллагаа	403.6	300.9	-102.7
		Гутал үйлдвэрлэл	460.9	628.6	167.7
	Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	Модон, үйсэн, үртсэн болон холтсон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	66.8	63.0	-3.8
	Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл		96.2	111.7	15.5
	Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа		110.2	107.4	-2.9
	Үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл		7 975.4	4 803.6	-3 171.8
	Резинэн болон хуванцар	Резинэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	162.5	195.4	32.9

	бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	Хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	53 458.8	60 510.5	7 051.7
	Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	Дээр дурдсан ангид ороогүй төмөрлөг бус эрдэс бүтээгдэхүүний бусад үйлдвэрлэл	14 871.4	19 115.4	4 244.0
	Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	Барилгын зориулалттай металл бүтээгдэхүүн, хадгалах сав, уурын үүсгүүр үйлдвэрлэл	925.1	945.6	20.5
		Бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл; металл бүтээгдэхүүн, эдлэл үйлдвэрлэлийн туслах үйл ажиллагаа	130.2	146.5	16.2
	Цахилгаан бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл		28.9	55.7	26.8
	Тавилга үйлдвэрлэл		453.1	2 818.2	2 365.1
	Боловсруулах бусад үйлдвэрлэл	Үнэт эдлэл, гоёл чимэглэлийн зүйлс, холбогдох эдлэл үйлдвэрлэл	148.9	196.7	47.7
		Хөгжмийн зэмсэг үйлдвэрлэл	170.9	310.2	139.3
		Тоглоом үйлдвэрлэл	5.9	0.0	-5.9
цахилгаан, хий, уур агааржуулалт	Дэд салбарын нийт дүн		937.6	1 165.5	227.9
	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	Уур, агааржуулагчийн хангамжийн үйл ажиллагаа	937.6	1 165.5	227.9
ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	Дэд салбарын нийт дүн		72 585.2	74 606.8	2 021.6
	Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	65 093.5	67 421.0	2 327.5
	Хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах; дахин ашиглах	Хог хаягдлыг цуглуулах	6 034.1	5 631.7	-402.4
	Хүрээлэн буй орчны бохирдлыг ариутгах, цэвэрлэх, бусад хог хаягдлын менежментийн үйлчилгээ		1 457.6	1 554.2	96.6

ХҮСНЭГТ 22. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН БОРЛУУЛАЛТ, салбараар, оны үнээр

Салбар			2022	2023	өсөлт, бууралт
			сая төгрөг		
Нийт			1 051 160.8	1 704 516.2	653 355.4
Уул уурхай олборлолт	Дэд салбарын нийт дүн		382 576.6	809 991.3	427 414.7
	Газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт		317 449.3	747 106.0	429 656.7
	Металлын хүдэр олборлолт	Өнгөт төмөрлөгийн хүдэр олборлолт	51 486.2	55 092.8	3 606.5
	Бусад ашигт малтмал олборлолт	Чулуу, элс, шороо олборлолт	5 083.3	2 246.6	-2 836.7
		Дээрх ангилалд ороогүй бусад ашигт малтмалын олборлолт	8 557.8	5 546.0	-3 011.8
Боловсруулах үйлдвэрлэл	Дэд салбарын нийт дүн		594 222.6	818 456.6	224 234.0
	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	Мах боловсруулах, консервлох	69 111.5	110 323.9	41 212.5
		Жимс болон төмс, хүнсний ногоо боловсруулалт, хадгалалт	7 794.1	9 484.2	1 690.1
		Сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	3 091.1	9 099.9	6 008.7
		Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	22 510.0	22 982.3	472.3
	Ундаа үйлдвэрлэл		374 078.4	546 659.6	172 581.2
	Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	Утас ороох, ээрэх болон бэлтгэх үйл ажиллагаа	131.8	287.4	155.6
		Бусад даавуун эдлэл үйлдвэрлэл	1 586.1	4 289.9	2 703.8
	Хувцас үйлдвэрлэл	Үслэг арьсан хувцаснаас бусад хувцас үйлдвэрлэл	911.2	1 006.6	95.3
		Нэхмэл болон сүлжмэл хувцас үйлдвэрлэл	1 793.9	1 234.2	-559.7
	Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	Арьс шир идээлэх, элдэх, боловсруулах; аяны болон гар цүнх, тоног - эмээл, уналга эдэлгээний тоног хэрэгсэл; үслэг арьс элдэх, будах үйл ажиллагаа	403.6	277.1	-126.4
		Гутал үйлдвэрлэл	296.3	627.5	331.1
	Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	Модон, үйсэн, үртсэн болон холтсон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	62.1	63.3	1.2
	Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл		150.6	122.7	-27.9
	Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа		110.2	107.4	-2.9
	Үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл		32 951.0	21 471.8	-11 479.3
	Резинэн болон хуванцар	Резинэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	170.2	202.7	32.5

	бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	Хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	58 623.4	62 950.3	4 326.9
	Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	Дээр дурдсан ангид ороогүй төмөрлөг бус эрдэс бүтээгдэхүүний бусад үйлдвэрлэл	18 319.2	22 550.0	4 230.8
	Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	Барилгын зориулалттай металл бүтээгдэхүүн, хадгалах сав, уурын үүсгүүр үйлдвэрлэл	942.1	945.6	3.5
		Бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл; металл бүтээгдэхүүн, эдлэл үйлдвэрлэлийн туслах үйл ажиллагаа	131.6	160.2	28.6
	Цахилгаан бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл		28.9	55.7	26.8
	Тавилга үйлдвэрлэл		474.3	2 872.0	2 397.6
	Боловсруулах бусад үйлдвэрлэл	Үнэт эдлэл, гоёл чимэглэлийн зүйлс, холбогдох эдлэл үйлдвэрлэл	252.8	245.7	-7.1
		Хөгжмийн зэмсэг үйлдвэрлэл	285.1	436.9	151.8
		Тоглоом үйлдвэрлэл	13.3	0.0	-13.3
цахилгаан, хий, уур агааржуулалт	Дэд салбарын нийт дүн		1 050.8	1 165.5	114.6
	Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	Уур, агааржуулагчийн хангамжийн үйл ажиллагаа	1 050.8	1 165.5	114.6
ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа	Дэд салбарын нийт дүн		73 310.7	74 902.8	1 592.1
	Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	65 536.8	67 421.0	1 884.2
	Хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах; дахин ашиглах	Хог хаягдлыг цуглуулах	5 952.7	5 793.9	-158.8
	Хүрээлэн буй орчны бохирдлыг ариутгах, цэвэрлэх, бусад хог хаягдлын менежментийн үйлчилгээ		1 821.2	1 687.9	-133.3

Ойлголт, тодорхойлолт

Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулсан бүтээгдэхүүн: Аж ахуйн нэгж байгууллагын тайлант хугацаанд худалдсан буюу гадагш гүйцэтгэсэн ажил, үйлчилгээний хэмжээ юм.

Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл: Аж ахуйн нэгж байгууллагын тайлант хугацаанд зах зээлд болон өөрийн хэрэглээнд зориулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнээс бүрдэнэ.

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны ангилал: НҮБ-аас гишүүн орнууддаа мөрдөхийг зөвлөмж болгосон эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны олон улсын стандарт ангилалд нийцүүлэн боловсруулсан үндэсний ангилал юм.

Хөдөө аж ахуй

2023 оны эхний 9 сард

ХҮҮРГАТ

Хүнсний ногоо хураасан талбай, ургац хураалт оноор

2022- IX	5.4529	25.478
2023- IX	0.354	0.474

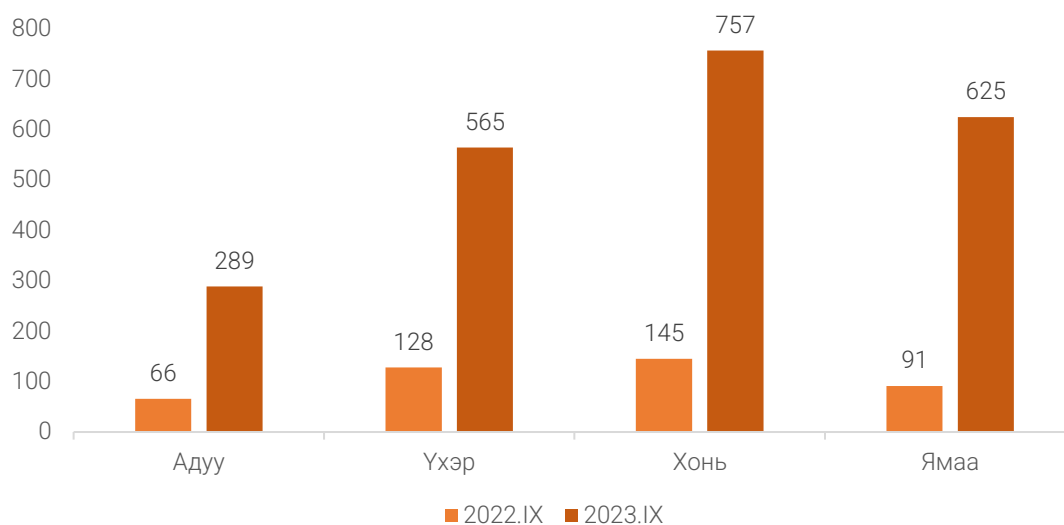

- Хураасан талбай
- Хураасан ургац

Зүй бусаар хорогдсон том мал, малын төрлөөр

2022 IX Нийт 430

2023 IX Нийт 2 236

МАЛ АЖ АХУЙ

Том малын зүй бус хорогдол: Энэ оны эхний 9 сард нийт 22218 хээлтэгч мал төллөсөнөөс 22218 төл гарч 20804 төл бойжсон байна. Оны эхний 9 сард нийт 2236 том мал хорогдож үүнээс 1180 хээлтэгч том мал хорогдсон байна.

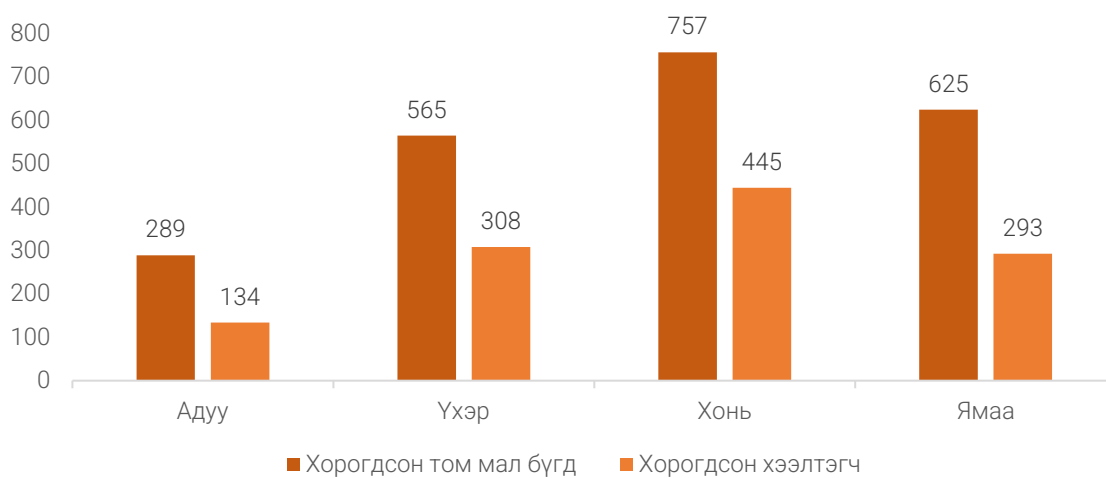
ХҮСНЭГТ 23. МАЛ ТӨЛЛӨЛТ, ТӨЛ БОЙЖИЛТЫН МЭДЭЭ

Үзүүлэлт	Бүгд	Үүнээс:			
		Гүү	Үнээ	Эм хонь	Эм ямаа
Төллөсөн хээлтэгч	22 218	2 160	6 567	7 793	5 698
Гарсан төл	22 218	2 160	6 567	7 793	5 698
Хорогдсон төл	1 414	144	326	383	561
Бойжсон төл	20 804	2 016	6 241	7 410	5 137

ХҮСНЭГТ 24. ТОМ МАЛЫН ЗҮЙ БУС ХОРОГДЛЫН МЭДЭЭ

Үзүүлэлт	Бүгд	Үүнээс:			
		Адуу	Үхэр	Хонь	Ямаа
Хорогдсон том мал, бүгд	2 236	289	565	757	625
Үүнээс: Өвчнөөр хорогдсон	-	-	-	-	-
Хорогдсон хээлтэгч	1 180	134	308	445	293

ЗУРАГ 12. ТОМ МАЛЫН ЗҮЙ БУС ХОРОГДЛЫН МЭДЭЭ

ГАЗАР ТАРИАЛАН

Баянзүрх дүүргийн хэмжээнд 2023 оны эхний 9 сард 1.0537 га талбайд төмс, 16.9307 га талбайд хүнсний ногоо тариалсан бөгөөд 2023 оны эхний 9 сард урьдчилсан байдлаар 4.619 тонн төмс, 64.84 тонн хүнсний ногоо хураан авсан байна.

Хүснэгт 23. Ургац хураалтын мэдээ, тонн

Нэр, төрөл	Хураасан талбай /га/		Хураасан ургац, бүгд /тн/		Хүлэмжээс хураасан ургац	
	2022 IX	2023 IX	2022 IX	2023 IX	2022 IX	2023 IX
Төмс	1.1350	1.0537	4.095	4.619	-	-
Хүнсний ногоо	5.4529	16.9307	25.478	64.84	10.271	30.148
Байцаа	0.0823	0.2344	1.17	1.42	0.04	0.307
Лууван	0.6135	0.8634	1.121	1.44	0.294	0.248
Шар манжин	2.5336	8.2081	5.132	2.952	0.03	0.252
Улаан манжин	0.0672	1.0372	0.288	2.181	0.082	0.383
Сонгино	0.6989	2.1313	2.568	16.903	0.202	3.499
Сармис	0.0188	0.1418	0.062	0.798	0.011	0.105
Өргөст хэмх /урт/	0.1318	0.3022	1.856	8.924	1.856	0.405
Өргөст хэмх /давжаа/	0.1225	0.1425	1.894	0.786	1.894	0.283
Улаан лооль	0.1055	0.2682	0.734	4.206	0.719	1.226
Тарвас	0.0036	0.0278	0.055	0.119	-	0.019
Амтат гуа	-	0.0003	-	0.013	-	0.013
Хулуу	0.0954	0.1183	0.415	0.568	0.253	0.505
Чинжүү	0.1104	0.1994	0.401	0.872	0.356	0.759
Амтлагч ногоо	0.1067	0.1229	0.747	1.44	-	1.4
Цэцэгт байцаа	0.0907	1.0624	0.32	2.844	0.315	1.124
Брокколи	0.1	1.11	0.417	2.019	0.357	0.232
Шанцай	0.1239	0.221	3.828	7.255	1.733	6.979
Цоохор майлз	0.1016	0.1225	0.324	1.75	0.276	1.75
Юуцай	0.1225	0.1791	2.011	2.109	0.946	1.233
Бууцай	0.1684	0.1608	1.976	4.962	0.928	3.685
Хаш	0.0556	0.0255	0.059	0.34	0.059	0.31
Бусад	-	0.2446	-	0.939	-	0.844
Тэжээлийн ургамал	-	18.5292	-	0.2	-	-
Ногоон тэжээл	-	18.525	-	-	-	-
Даршны ургамал	-	0.0042	-	0.2	-	-
Эрдэнэшиш	-	0.0042	-	0.2	-	-

Ойлголт, тодорхойлолт

Том малын зүй бус хорогдол: Гэнэтийн аюулаар буюу байгалийн аюулт үзэгдэл, өвчнөөр хорогдсон (халдвартай, халдваргүй), зэрлэг амьтанд идүүлсэн, бариулсан ба бусад шалтгаанаар хорогдсон төл малаас бусад малыг оруулна.

Бэлэн хээлтэгч: Малыг төрөл бүр дэх нас гүйцсэн эм малыг хамруулна.

Газар тариалан: Хөдөө аж ахуйн газарт бэлчээр, хадлан, тариалан, атаршсан газар, хөдөө аж ахуйн барилга байгууламжийн дэвсгэр, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн хэрэгцээнд зориулсан бусад газар хамаарна. Тариалангийн талбайд хөдөө аж ахуйн ургамал тариалсан талбайг оруулах бөгөөд тухайн жилд үр суулгасан газрын нийт хэмжээгээр тодорхойлно. Нийт хураасан ургацыг тариалсан бүх талбайгаас хураан авсан үр тариа, төмс, хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ, малын тэжээл, техник, тосны ургамал зэрэг таримал ургамалын хэмжээгээр тодорхойлно.

Танилцуулга хянасан:

Т.Хаш-Эрдэнэ

Танилцуулгыг бэлтгэсэн:

Б.Дэлгэр

Х.Намуунзул

Ж.Нацагдорж

Гэмт хэрэг

Эрүүл мэнд

Дүүргийн төсөв

Хэрэглээний үнэ

Дүүргийн нийгэм, эдийн засгийн үзүүлэлт

Аж үйлдвэр

Амьдрах орчин

Нийгмийн халамж

Нийгмийн даатгал

Хүн амын ажил эрхлэлт

Хөдөө аж ахуй

Танилцуулгыг нэгтгэсэн:

Х.Намуунзул

БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН СТАТИСТИКИЙН ХЭЛТЭС

ХОЛБОО БАРИХ:

Утас: 267349, 261019, 261728

E-mail: bayanzurkh@nso.mn